Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 12 (1662) ГОД XXXIII БЕЛАСТОК 20 САКАВІКА 1988 г. ЦАНА 20 зл.

РЭФОРМА СПРЫЯЕ ДОБРЫМ

Інжынер **Люцыян Невяроўскі** ад лістапада мінулага года з'яўляецца сакратаром Ваяводскага камітэта ПАРП, якому даверана адказнасць за сельскагаспадарчыя справы. Мяркую, што будзе карысна пазнаёміцца нам усім з гэтым чалавекам і з яго поглядамі на асноўныя праблемы жыцця і працы ў вёсках, асабліва цяпер, калі рашуча ажыццяўляецца другі этап гаспадарчай рэформы, калі таксама ад 1 лютага ўсіх нас абавязвае ўжо новая сістэма цэн.

— Таварыш сакратар, якімі жыццёвымі сцежкамі ішлі Вы да пасады адказнага палітычнага дзеяча?

— За мною ўжо 42 гады жыцця. Нарадзіўся я ў вёсцы **Клопаты.** Ёсць такая вёска між Сямяцічамі і Дзядковіцамі, недалёка ад шашы з Бельска ў Сямяцічы...

— Значыць, першы экзамен па ведах аб сельскай гаспадарцы трымалі Вы ў свайго бацькі. Дык не трэба Вам напамінаць, як граблі называюцца...

Сакратар мружыць вочы і з усмешкай глядзіць на мяне. Здагадваюся, што думкамі вяртаецца ён у гэты момант да бацькоўскіх старонак.

— Нямала майго поту засталося на бацькоўскіх загонах, — кажа ён, а голас і выгляд ягонага твару даказвае, што з радасцю і задавальненнем успамінае ён гэты юнацкі перыяд свайго жыцця.

— І за плугам, — дабаўляе, — і за баронамі, і за касою, а таксама і пры сене, і пры гноі...

— А цэпам не даводзілася вам малаціць? — зажартаваў я.

— А як жа! З бацькам стаялі

(Працяг на стар. 6)

Агляд у Сямяцічах

Быў гэта адначасова агляд беларускай песні і раённы адбор самадзейнікаў на конкурс савецкай песні. Праўду кажучы, былі гэта тыя ж самыя людзі, хаця конкурсная камісія пад кіраўніцтвам прафесара **Ежы Сьрудкоўскага** выразна іх размежавала, адзначыўшы, што ў аглядзе беларускай песні прыняло ўдзел: два хоры, два дуэты і пяць салістаў, а ў конкурсе на савецкую песню спаборнічалі: два тыя самыя харавыя калектывы, адно трыо і адзін саліст. Разам — чалавек 30-35. Агляд адбыўся ў суботу, 20 лютага 1988 года, у Сямяціцкім асяродку культуры, якім ад пачатку гэтага года кіруе Збігнеў Тымінскі.

— Пад нашай апекай, — кажа дырэктар З. Тымінскі, — дзейнічаюць самадзейныя калектывы: „Сланечнікі", у саставе якога людзі з тутэйшых навакольных вёсак, „Зялёныя агароднічкі" з Агароднікаў, „Свахі" з Толвіна, народны хор з Рагаўкі і дзіцячы калектыў „Малое Падляссе", якое састаўляюць вучні пачатковай школы № 2 у Сямяцічах.

Сярод калектываў, якія назваў дырэктар, крыху бліжэй даваліся мне пазнаёміцца з жанчынамі з Агароднікаў. Іх хор складаецца з 11 асоб. На агляд прыехала толькі восем жанчын. Проста розныя справы здараюцца сялянам у гаспадарцы.

— Найбольш мы шкадуем, — казала мне Ніна Вакулюк, арганізатар гэтага калектыву, — што не мог сёння ўдзельнічаць у аглядзе наш адзіны мужчына, саліст Аляксандр Гуменяк. У яго цяжка захварэла жонка, дык трэба было застацца дома. Гэта цудоўнейшы чалавек. Проста самародны артыст.

Вёска Агароднікі знаходзіцца ля самага Буга. Аказваецца, што і там жывуць беларускія людзі. Яны ахвотна карыстаюцца яшчэ сваёй мясцовай гаворкай, якая выводзіцца з паўднёва-палескай моўнай беларускай плыні, бо адсюль, ад надбужных вёсак, шмат бліжэй да палешуцкай Брэстчыны, чымсьці да крывіцкае Гродзеншчыны. Нават журы мела засцярогі да прадэманстраваных песень, што быццам бы яны не ўмяшчаюцца ў рамках беларускага фальклору. Сапраўды, паўднёва-палеская беларуская гаворка вельмі розніцца ад літаратурнай беларускай мовы. Ведаю аб гэтым, бо я сам узрастаў на глебе гэтай гаворкі. Трэба, аднак, ведаць, што і ў Агародніках, і ў Мельніку, і па ўсім Пабужжы жывуць чыстакроўныя нашы пабрацімы. Толькі трэба ім растлумачыць, пераканаць іх, што яны менавіта беларусы. Якраз арганізацыя харавога калектыўнага спявання — адзін з лепшых спосабаў усведамляючага ўплыву на тутэйшае насельніц-

„Зялёныя агароднічкі" з Агароднікаў над Бугам.

(Працяг на стар. 7)

НА мяжы

АБ НЯДОБРАСУМЛЕННЫХ КАРЭСПАНДЭНТАХ

Вельмі мяне смешаць тыя карэспандэнты „Нівы" (на шчасце, такіх карэспандэнтаў усяго некалькі), якія на старонкі тыднёвіка ўсімі сіламі стараюцца ўнесці атмасферу не дыскусійнага форума, а базарнай палянкі. Яны, усведамляючы поўнасцю, што пішуць выключна дзякуючы іншым, бо, як правіла, там, дзе іншыя сказалі „не", яны скажуць „так", а дзе хтосьці сказаў „так", яны гавораць „не" і гэтым заканчваецца ўся іх творчасць. Аднак прозвішча ў друку паявілася, а чаго болей трэба?! Вельмі нізка цаню тых, хто цэлы тыдзень нецярпліва чакае пятніцы, у якую прыдзе „Ніва", адкрыўшы „Ніву" хапаюцца за пяро, бо вядома, што да кожнага матэрыялу можна прычапіцца і яны чапляюцца. Прымяняюць, аднак, вельмі хітрую палітыку. Яны баяцца, як агню, каб чытачы хаця не падумалі, што яны іншым аўтарам чымнебудзь абавязаны. Тады яны толькі эпігоны, а не выдатныя творцы. А як гэта даказаць? Вельмі проста: згнаіць аўтара. Тады, нябось, ніхто не скажа: ты, братка Ікс, напісаў свой артыкул дзякуючы Ігрэку. Ёсць у яго аргумент: я ж згноіў Ігрэка, значыць, нічым яму не абавязаны. Бедныя гэта людзі! Бедныя дабром, але багатыя злом. Такія аўтары напамінаюць мне кляшчоў або піявак, якія, прысмактаўшыся да чужога цела, робяць выгляд, што не маюць нічога супольнага з гэтым целам, або прызнаюцца, што напіліся чужой крыві, але гавораць, што гэта кроў вельмі працаёмная і гідкая.

Прывяду прыклад. Я калісьці напісаў артыкул „Аб бацьках пушчы", у якім прадставіў рускіх цароў, якія на імя бацькоў пушчы не заслужылі. У заканчэнні артыкула напісаў, што і гаспадары новых эпох таксама не адзначаліся вялікай любоўю да Белавежы. Аднак гэтай другой тэмы я не развіваў. Мяне перш за ўсё цікавілі цары і на іх я затрымаўся. Намякнуўшы на іншых „гаспадароў", я, вядома, адкрываў вароты іншым аўтарам. Напісаў я толькі аб царах таму, што не ў нашай, а ў царскай літаратуры трапіў на артыкул, які гаварыў аб тым, што цар і яго госці выступілі ў ролі сапраўдных рэзнікаў белавежскай звярыны. Артыкул гэты мала вядомы людзям, бо кніга, у якой ён змешчаны, вельмі рэдкая. Вось таму я і рашыў наблізіць гэтае цікавае здарэнне людзям. Я вельмі аслабіў бы вымову апісанага, калі б пачаў шырока апісваць падобныя рэзні, праведзеныя і санацыйнымі дзеячамі, і герынгамі, і пасляваеннымі псеўдапаляўнічымі. Сказаў толькі аб адным „бацьку", але сказаў, што былі і іншыя.

Зразумела, што добрасумленны карэспандэнт (журналіст), прачытаўшы мой артыкул, меў права пісаць свой артыкул на закранутую мною тэму. У такой сітуацыі карэспандэнты найчасцей пішуць так: „Ікс напісаў цікавы артыкул на тэму...", або „Дзякуючы артыкулу Ікса пазнаёміўся я з невядомым мне матэрыялам...", або „Ікс закончыў свой артыкул сцвярджэннем, што не толькі цары, але і іншыя гаспадары Белавежы абыходзіліся з Белавежай бесцырымонна. Вось я і хачу выказацца аб гэтых іншых гаспадарах..."

Так напісаў бы сумленны. А як несумленны? Несумленны пачынае ад „бомбы". Ён ужо першай фразай хоча даказаць, што яго артыкул не толькі не паявіўся дзякуючы Іксу, але ён ад самых карэнняў — зьява незалежная. А зрабіць гэта вельмі проста. Трэба толькі пачаць ад слоў: „А чаму гэта А. Барскі не напісаў аб новых гаспадарах пушчы, якія прынеслі ёй як жа многа шкоды?!" Гэта вельмі разумны ход, хоць і моцна езуіцкі. Чытачы ўжо, праўдападобна, забыліся, што я свой артыкул закончыў тым, што новыя гаспадары таксама шкодзілі пушчы. На гэта якраз разлічвае несумленны аўтар і сваёй фразай ставіць мяне адразу на пазіцыю другарадную, а можа і дзесяцірадную. Мала таго. Той-сёй падумае: „Які ўсё ж такі прымітыўны А. Барскі. Не заўважыў таго, што так мудра падмеціў Ікс!" А якраз гэтага і чакае Ікс. Чакае, каб усе падумалі, што ён нічым нікому не абавязаны і вельмі ўмела напраўляе тое, што іншыя вельмі дрэнна зрабілі.

Хтосьці можа сказаць: такіх нядобрасумленных карэспандэнтаў „Ніва" мае мала. Святая праўда! Дзякуй Богу, бо калі б было болей, дык яны б не толькі безупынна лаялі іншых аўтараў, але, хто ведае, ці не пыэджалі б дахаты і не білі б гэтых бедалагаў.

Алесь Барскі

ХРОНІКА

Пасля нарады старшынь гурткоў у горадзе Гайнаўка, якая адбылася 3 лютага, праведзены былі справаздачна-выбарныя сходы: 12.02. — на Гайнаўскім прадпрыемстве лясных машын, а 17.02. — на Прадпрыемстве лясной прадукцыі „Лес". Справаздачна-выбарныя сходы адбыліся таксама ў Дубінах (15.02.) і ў Чыжах (17.02.).

13.02. — Прэзідыум Дуброўскага аддзела БГКТ пад старшынствам Аркадзя Сулімы разглядзеў справы падрыхтоўкі да справаздачна-выбарнай канферэнцыі аддзела. Прэзідыум праўлення звярнуўся да Прэзідыума ГП наконт фінансавання мэбліроўкі свайго памяшкання.

17.02 — Праўленне Сакольскага аддзела БГКТ абмеркавала бягучыя БГКТ-оўскія справы. Вырашана выступаць у пасобных вёсках з інфармацыяй аб дзейнасці БГКТ пры нагодзе наладжання культурных мерапрыемстваў.

Па ініцыятыве студэнцкай моладзі ў памяшканні ГП 19 лютага адбылася першая лекцыя Беларускага народнага універсітэта. Лектарам гэтага вечара была Марыя Базылюк, а расказвала яна аб Францыску-Георгію Скарыне — беларускім першадрукару, вучоным, асветніку, культурным дзеячу, перакладчыку і пісьменніку эпохі Адраджэння.

20.02. — У Слоі, у клубе сяляніна, гурток БГКТ арганізаваў карнавальную вечарыну. Спачатку прысутным прачытана была інфармацыя аб статутовай дзейнасці БГКТ, а пазней — некалькі вершаў беларускіх паэтаў. Усе культурна, весела, з песняй і танцамі правялі вечар.

25.02. — На чарговым, штомесячным сходзе штатных працаўнікоў Галоўнага праўлення БГКТ дамінавалі пытанні справаздачна-выбарнай кампаніі ў БГКТ. Хведар Галёнка з Варшавы гаварыў аб усіх пачыннях праўлення Варшаўскага аддзела ў бягучым годзе. У Варшаве цяпер 470 членаў БГКТ, аб'яднаных у 4 гуртках. Апрача традыцыйнага карнавальнага балю ў Палацы культуры і навукі, арганізавана была навагодняя ёлка для дзяцей. Аддзел наладзіў жывы кантакт з рэдакцыяй „Голасу Радзімы" і з Польскім культурна-асветным саюзам у Чэхаславакіі. Карыстаюцца вялікай папулярнасцю дыскусійныя чацвяргі клуба „Памост".

Анна Бжазоўская з Бельскага і Міхась Вішанка з Сямяціцкага аддзелаў інфармавалі, што ў пасобных людзей на вёсках падрыхтавана ўжо нямала экспанатаў для Беларускага музея ў Гайнаўцы, і трэба толькі, каб ГП іх забрала.

Намеснік старшыні ГП Канстанцін Майсеня, які вёў пасяджэнне, звярнуў увагу на цяжкасці з абслугай вясковых гурткоў БГКТ на Гайнаўшчыне, дзе іх налічваецца каля 90, і сцвярджаў, што неабходна дапамагчы раённаму інспектарату ў Гайнаўцы правесці справаздачна-выбарную кампанію.

26.02. — На справаздачна-выбарным сходзе гуртка БГКТ у „Ніве" у склад праўлення выбраны Міхась Хмялеўскі — старшыня, Марыя Федарук — сакратар, Яўгенія Палоцкая — скарбнік.

27.02. — Сакратар ГП Аляксандр Іваноўскі і член Прэзідыума Міхась Хмялеўскі правялі размову ў гмінным камітэце ПАРП у Юхнаўцы аб стварэнні спрыяльнага клімату для арганізавання вясковых гурткоў БГКТ там, дзе ёсць беларусы. Да гэтага часу ў гмінах Юхнавец, Харашч, Васількаў і Супрасль БГКТ не мела сваіх звенняў, калі не лічыць таго факту, што ў некаторых перыядах было там па аднаму гуртку. Неабходна ўтварыць міжгмінны аддзел БГКТ з сядзібай у Беластоку яшчэ перад XI з'ездам БГКТ.

М.Х.

БЕЛАРУСКІ КАЛЯНДАР НА 1988 ГОД

На днях выйшаў з друку „Беларускі каляндар на 1988 год". Апрача календарыума на 1988 год, чытачы знойдуць тут дэталёвы пералік найважнейшых грамадска-культурных падзей з жыцця беларускай нацыянальнай меншасці ў ПНР за апошнія гады. Некалькі старонак адведзена памяці Лідзіі Бялецкай, Анны Амбражэй-Кананчук, Юркі Геніуша і Аляксандра Рафаловіча — дзеячоў БГКТ, якіх не стала ўжо сярод нас.

У раздзеле „Нашы браты — нашы суседзі" многа цікавых матэрыялаў з БССР. Можна з іх даведацца пра сучасныя міжнародныя сувязі беларускай літаратуры, пазнаёміцца з постацця вядомага беларускага вучонага Арсенія Ліса і ўмовамі жыцця сялян у Савецкай Беларусі.

У сувязі са 150-ай гадавінай з дня нараджэння Кастуся Каліноўскага, яго постаць набліжае А. Баршчэўскі. Пра беларускую гімназію ў Беластоку успамінае Лідзія Стадулка (Зарэцкая), а Уладзімір Юзвюк — пра сваё дзесяцігадовае сакратараванне ў ГП БГКТ.

На старонках Календара прэзентуюцца постаці беларускіх дзеячоў культуры: Сцяпана Копы — музычнага інструктара, кіраўніка беларускіх хароў, і Міколы Давідзюка — вядомага мастака, пражываючага ў Лодзі.

На літаратурным палетку чытачы знойдуць творы „белавежцаў".

Выдадзены „Беларускі каляндар на 1988 год" тыражом 5.000 экз. і каштуе ўсяго толькі 200 зл. Можна яго купіць у клубах БГКТ і школах з беларускай мовай навучання, а таксама выпісаць за паштовым заліччэннем па адрасу: Zarząd Główny BTSK, ul. Warszawska 11, 15-062 Białystok.

В. Луба

АФРЫКА Ў ГРЫГАРУКА

Сцяпан Грыгарук з Бельска купіў увесну саджанец лімона (цытрыны). Не адзін ён купіў, але толькі ў яго лімоннік зацвіў і даў плод, шэсць штук. Лічы, адзін кілаграм, на які трэба ісці да спекулянта, каб злупіў з цябе апошнюю скуру.

А. Гаўрылюк

КАЛІ СЛУХАЦЬ БЕЛАРУСКІЯ ПЕСНІ?

Беларускія песні добра слухаць кожную нядзелю раніцай. Яшчэ перад 8 гадзінай можна пачуць родную песню ў перадачы „Масква з мелодыяй і песняй для польскіх слухачоў". Роўна ў 8 гадзін па II праграме — УКФ слухаем нашу беларускую радыёперадачу з Беластока. У кожнай перадачы гучыць некалькі беларускіх песень. У 8 гадзін 35 мінут пачынаецца амаль гадзінны канцэрт з Мінска „Жадаю Вам" — І праграма Беларускага радыё. Большасць песень у канцэрце — гэта беларускія песні. Зараз жа пасля гэтай перадачы радыё „Мінск" на той жа доўгай хвалі пачынае паўгадзінную сустрэчу з песняй пад загалоўкам „У вольную часіну". Перадача знаёміць слухачоў з аматарамі-спевакамі БССР.

Больш за 2 гадзіны кожную нядзельную раніцу можна сустрэцца з беларускай песняй.

М. В.

ПРЫСУТНАСЦЬ

студэнцкая старонка

БАЛЬ(?) БЕЛАРУСКАГА СТУДЭНТА

23.I.1988 г. у сталоўцы, што знаходзіцца пры Варшаўскім універсітэце, меў адбыцца III баль беларускага студэнта. Пішу: меў адбыцца, бо, як высветлілася, ЗСП — Згуртаванне польскіх студэнтаў — не аформіла дазволу, а гэта было іх справай. Нашыя дзяўчаткі шмат напрацаваліся, падрыхтавалі чай, каву, пірагі, упрыгожылі зал, усё было падрыхтавана. Калі людзі прыйшлі, дзеяч ЗСП заявіў, што проста з іх віны няма дазволу і мы мусім разысціся. Дзякуючы хуткай ініцыятыве, людзі, ужо ў меншай колькасці, перайшлі на вуліцу Смычкову, дзе, зразумела, у іншым маштабе гулялі далей. Але папсутага настрою ўжо нічым нельга было направіць. **(яв)**

НЯЎДАЛАЕ МЕРАПРЫЕМСТВА

12 снежня м.г. адбыўся ў варшаўскім клубе „Акцэнт" другі агляд мастацкай творчасці студэнтаў нацыянальных меншасцей. Першы агляд такога тыпу быў арганізаваны і праведзены ў кастрычніку 1986 года ў клубе „Рыўера" — таксама ў Варшаве. Як, бадай, ужо ўсім вядома, папярэдні агляд быў з нашага боку няўдачай, нат правалам, а ўжо напэўна дысгармоніяй паміж рэальнымі магчымасцямі і амбіцыямі. Але што ж, мерапрыемства адбылося, потым часта ў нашым асяроддзі ішла сарамлівая дыскусія над прычынамі такой няўдачы, разглядалася спосабы, як на будучыню пазбегчы памылак і штоколечы канкрэтнае паказаць перад студэнцкай аўдыторыяй. Нат ставілася пытанне, ці ўвогуле варта прымаць удзел у такім мерапрыемстве нам, беларусам, і ці здолеем мы паказацца на нейкім мастацкім узроўні? Шмат хто быў супроць выступлення ў наступным годзе (гэта значыць у 87-ым) на такім аглядзе, каб не быць потым аб'ектам насмешак. Але ж не, рэальныя галасы былі закіданы іррацыянальнымі эмоцыямі, бескрылымі ганарлівасцю, быццам бы абавязкова павінны там паказацца, бо... так трэба і ўсё! А выканаўцы? Адказ: ой, знойдуцца... Потым ізноў аказваецца: якраз выканаўцаў, якіх потым не пасаромеліся б, няма. Быў яшчэ іншы варыянт. Менавіта, зрабіць агляд найперш у нашым асяроддзі і найлепшых аматараў, ужо пад вокам вопытнага інструктара, выставіць далей. Гэта было б нядрэнна і сур'ёзна. Але і гэты варыянт абмінулі. Зрабілі як хацелі, а хутчэй — як маглі. А змаглі няшмат. Эфект відавочны. Апошні агляд — гэта прыклад і доказ таго, як нельга арганізоўваць і праводзіць мерапрыемства. Доўга ніхто не ведаў, ці такі агляд будзе, а ўжо калі мае быць — ніхто не мог сказаць. Ну, і агляд. Загадзя, акрамя ўступных білетаў, бадай, нічога не было падрыхтавана. Не было ні належнага музычнага абсталявання, ні сур'ёзнага парадку імпрэзы. Па сутнасці галоўная частка, менавіта выступленні, былі нічога не вартыя. Літоўцы сёлета ўвогуле адсутнічалі. Асталіся мы і ўкраінцы, больш-менш у такіх самых прапорцыях як на сцэне, так і сярод публікі. Узровень агляду адлюстроўваў адносіны да яго не толькі арганізатараў, але і выступаючых. Дрэнна настроеная музычная апаратура дапоўніла гэту жаласную карціну. Выступаючыя паўтараліся, часта забывалі словы твораў, дый, так сказаць, спявалі абы-што і абы-як. Здарылася і так, што ўкраінцы свае дасягненні прэзентавалі папольску, а нашыя ў сваю чаргу па-руску папулярызавалі беларускую культуру. Так што перш-наперш кідалася ў вочы ігнарацыя і абыякавасць. Ну што ж, на канец выпадае неяк аптымістычна закончыць гэткія разважанні: „не бывае так дрэнна, каб яшчэ горш не магло быць". А як будзе — час і падзеі пакажуць.

Прысутны

НЯМА БУДУЧЫНІ БЕЗ ГІСТОРЫІ

Чалавек прыходзіць на гэты свет і адыходзіць. Такія законы прыроды. Аднак тое, што зроблена ім за сваё жыццё, часта застаецца ў супольнай памяці яго пакалення. Калі чалавек адыграў нейкую важную ролю ў грамадскім жыцці, у культуры, у палітыцы, дык памяць пра такога чалавека не прападае разам з яго смерцю. Такую памяць культурны чалавек будзе шанаваць і захоўваць, і дзякуючы гэтаму ўтвараецца традыцыя, без якой не можа быць ні грамадства, ні нацыі.

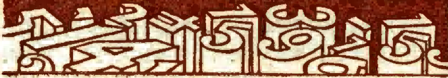
Цывілізаванае грамадства імкнецца выявіць і захаваць памяць пра як мага большую колькасць такіх людзей. Чым больш іх, тым большая гістарычная спадчына, а значыць: тым болей развіты народ, які, калі нават і малы па сваёй колькасці, аказваецца вялікім у дынамізме і магутным у гаспадарчай і культурнай патэнцыі (напрыклад, шведаў менш за беларусаў, але значэнне Швецыі агульнавядомае).

Неразлучным атрыбутам усякай нацыянальнай культуры трэба лічыць і міфы. Пра іх ролю ў развіцці культуры не даводзіцца шмат гаварыць, даволі тут прыкладаў з антычнасці, якую прынамсі прыблізна вывучаюць ужо ў пачатковых школах. Міф узнікае на базе нейкага канкрэтнага, але істотнага здарэння і мае сувязь з асобамі, якія ўплывалі на яго. І вось дзякуючы такім міфам нараджаецца пачуццё нацыянальнай гордасці, што на першы погляд можа здацца парадоксам.

Бадай няма такога паляка, які б не ведаў аб тым, што кароль Баляслаў Хробры, заваяваўшы Кіеў, пашчарбіў свой меч аб мур варотаў сталіцы Русі. І хоць вучоныя даказваюць, што гэта хутчэй за ўсё пазнейшая выдумка патрыётаў польскай дзяржаўнасці, ані трохі не бянтэжыць палякаў і з універсітэцкімі дыпломамі. Іншы папулярны сярод насельніцтва Польшчы міф звязаны з асобаю Юзафа Пілсудскага, без якога нібы не адрадзілася б Другая Рэчпаспалітая... Праўда цалкам не тая: не будзь у Расіі бальшавіцкай рэвалюцыі, не быць і незалежнай Польшчы! Гэтаму не пярэчыць аніхто з эрудытаў, нават каталіцкай арыентацыі. Сам Пілсудскі пасля пісаў, што перамога белых генералаў была б раўназначнай са знішчэннем польскіх намаганняў, каб адрадзіцца. Белагвардзейцы, прайграўшы і ўцёкшы ў эміграцыю, доўга клялі пана маршалка, помач арміі якога напэўна завяла б іх у маскоўскі крэмль. Абзывалі яго ў сваіх брашурах пахавальнікам выратавання Расіі, вядома, не дадаючы, што выратаваная белая Расія не выпусціла б Варшавы са сваіх кіпцюроў.

У нас, у беларусаў, усё мусіць быць, не як у людзей. Крый Божа такога, які возьмецца капаць у даўняй гісторыі нашага народа! Вышукваць слаўных нашых рыцараў, князёў, народных герояў і ганарыцца імі як спадчынай. Яго з месца назавуць нацыяналістам. Нічога, што гэта смешнае, ідыятычнае — называць патрыятызм нацыяналізмам, але такому „нацыяналісту" хутка абрыдне быць сынам роднага люду, бо яго проста зацкуюць свае. „Бі свой свайго, каб чужы і духу нашага баяўся!" — кажа народны жарт, не надта разумны. Гэта наша нацыянальная трагедыя, што ў нас няма ведаў пра наша слаўтае мінулае. А яно ж было! Толькі мы як бы самі сабе забараняем ведаць пра яго, самі сябе пхаем у рабскую залежнасць ад чужой культуры і легендаў. Бо, хто ж гэта з нас мае, хоць прыблізнае, уяўленне пра Полацкую Зямлю як пачатак беларускай дзяржаўнасці, пра князя Рагнеду, пра князя Ізяслава, пра дынастыю Брачыславічаў, не кажучы ўжо пра пачуццё гонару за іх, бо калі мае быць гонар, дык трэба ж ведаць, дзеля чаго ён?! Дзе ў нас перадаюць гэтую традыцыю маладым, у якой школе, у якім доме культуры, ці ў якой сям'і? Я і сам не вельмі адчуваю ўсю паўнату духоўнай сваёй лучнасці з беларускім мінулым, хоць з мяне і выпускнік беларускага

(Працяг на стар. 6)

КОЛЬКІ НАС?

Пад такім загалоўкам звыш дваццаці гадоў назад быў апублікаваны ў „Ніве“ (1967, нумар 51) артыкул аб ліку беларусаў, пражываючых на Беласточчыне. Ад таго моманту ніхто не паспрабаваў акрэсліць, колькі нас. У публікацыях далей прыводзяцца даныя ад 120-130 да 250 тысяч чалавек, не падмацаваныя ніякімі падлікамі. Спробы правядзення апытанняў у выбраных асяроддзях давалі зменлівыя, а часта супярэчлівыя вынікі. Бадай найбольш эфектыўна закончыліся фальклорныя доследы мясцовых дыялектаў, якія ў 1955-1980 гадах выканала Кафедра беларускай філалогіі Варшаўскага універсітэта і падрыхтавала „Атлас гаворак“.

Для патрэб дзейнасці БГКТ карысна ўсё ж ведаць лік і размяшчэнне беларускага насельніцтва, а не толькі яго гаворак. Паколькі дакладных дадзеных няма, трэба актуалізаваць папярэднія падлікі. Я памятаю незычлівыя адносіны да вынікаў гэтых падлікаў тагачасных ваяводскіх улад, але падтрымліваю папярэдні метад акрэслення ліку беларусаў. За яго аснову быў узяты агульны лік насельніцтва, якое пражывала ў Беластоцкім ваяводстве ў 1966 годзе на ўсход ад так званай „...лініі сутыкнення... двух славянскіх плямён...“, праведзенай яшчэ ў 1844 годзе Е. Ярашэвічам (Obraz Litwy... s. 206) і пасля пацверджанай іншымі даследчыкамі.

Беларусы складалі тут звыш 50 прац. ліку ўсяго насельніцтва, г.зн. 376 тысяч чалавек.

Мне, як географу, далей немагчыма ігнараваць агульнапрынятыя ў навуцы крытэрыі акрэслівання нацыянальнай прыналежнасці насельніцтва, незалежна ад таго, на якім кантыненце будзем гэта выконваць. Так, напрыклад, на захадзе нашай краіны першабытна-тэрытарыяльны і этнаграфічны крытэрыі асадніцтва ўспрыняты як рашаючыя, а на ўсходзе іх ужо быццам няма. Усе даследчыкі пачалі кіравацца ў сваіх разважаннях модным сярод клеру веравызнаўчым крытэрыем або канъюнктуральным самаакрэсленнем. Прычыны распаўсюджання гэтай з'явы, здаецца, трапна часткова тлумачыць М. Панфілюк у „Ніве“ (1987 № 39), а менавіта: адарванасць насельніцтва ад вёсак, у якіх яно даміцавала, затойванне мужыцтва, веравызнання, а што ідзе ўслед за гэтым, і нацыянальнасці.

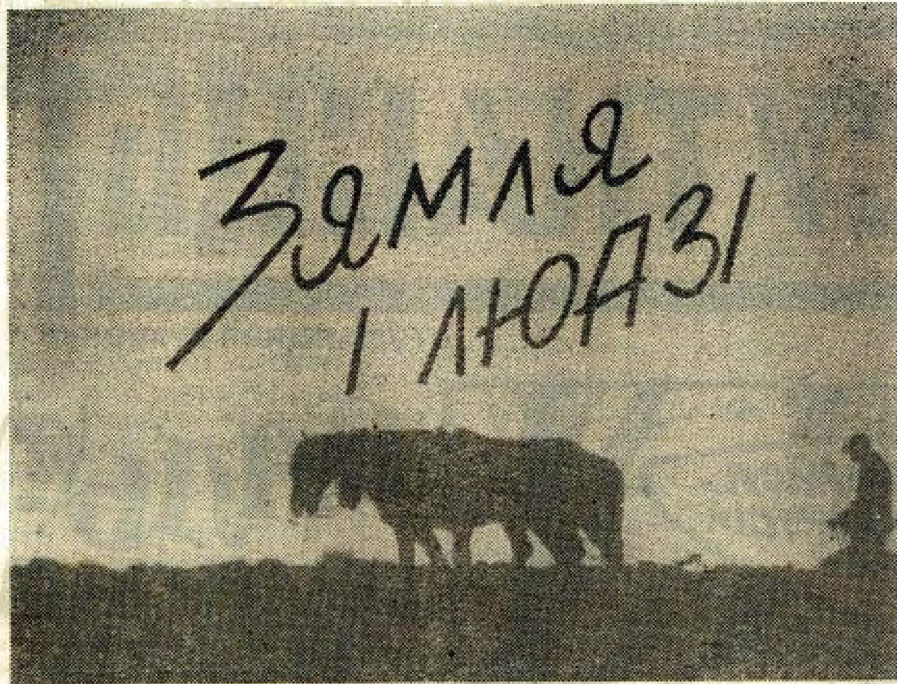
Сапраўды, на працягу апошняга дваццацігоддзя грамадскія і гаспадарчыя падзеі ў нашай краіне аказалі вялікае ўздзеянне на лік, размяшчэнне і псіхіку беларусаў. У сувязі з гэтым ускладнілася праблема актуалізацыі папярэдніх падлікаў беларускага насельніцтва на Беласточчыне. У выніку новага адміністрацыйнага падзелу 1975 года былі ліквідаваны паветы, створаны павялічаныя тэрытарыяльна гміны, былі выдзелены з былога Беластоцкага ваяводства Ломжынскае і Сувальскае.

Адначасова адбыліся карысныя з'явы. Набліжана заходняя адміністрацыйная граніца нашага ваяводства да спомненай вышэй этнічнай мяжы, і з нацыянальнай меншасці сталіся мы тут большасцю насельніцтва. Дакладней акрэслены напрамкі першабытнага асадніцтва на Падляшшы (Е. Вісьнеўскі, С. Глінка, М. Грынблат і іншыя). Нельга пераацаніць прыдатнасці Atlasu Gwar Wschodniosłowiańskich Białostoczczyzny 1980. Зараз існуе магчымасць выкарыстання ў нашых падліках уведзенай тэрміналогіі.

Спачатку выканаем падлікі беларускага насельніцтва на Беласточчыне паводле найбольш аўтарытэтнага першабытна-тэрытарыяльнага і этнаграфічнага крытэрыяў з улікам фальклярыстыкі.

Паводле Статыстычнага гадавіка 1985 года — ВУС у Беластоку, у цэлым Беластоцкім ваяводстве пражывала 672 тысячы насельніцтва. За-

(Працяг на стар. 5)

Зямля і людзі

— Кажуць, што сакольскія людзі ахвотна пакідаюць зямлю. А дзядзька Гушча зямлі кідаць не хацеў.

— Здайце зямлю дзяржаве за рэнту, — угаворвалі прадстаўнікі вясковай улады, — будзеце жыць спакойна. Ну, што яны вам родзяць, гэтыя вашы амаль дзесяць гектараў?!

— Мне хопіць, — адказваў упарты дзядзька Гушча, а думка пра рэнту ўяўлялася яму як трагедыя цэлага яго жыцця.

— Здавайце зямлю, — націскалі далёкія, але не бескарысныя сваякі, з якімі дзеліць ён хату, — нашто яна вам? Зрачыцеся зямлі, — пагражалі яны, — бо, паглядзіце, і пахаваць вас нават не будзе каму! Думаеце, дзеці вашы з горада прыедуць?!

Дзядзька Гушча гэтага і не спадзяваўся, але тое, што будзе пасля смерці, як бы і не датычыла яго:

— Хто пахавае? — казаў ён. — Хоць пёс, хай кінуць пад плотам, як памру! Пачну смярдзець, то прыбяруць.

Але, пакуль жыве, дзядзька Гушча яшчэ як умее цешыцца жыццём. Ён багаты! У яго ёсць свой куток, зямля, конь і... гармонік.

Адзін мацуецца ён з супярэчлівасцямі лёсу. Вось, абліваючыся потам, у свае 70 з лішнім гадоў, паволі ідзе за канём, абворваючы поле. Нялёгка цягнуць ужо плуг і коніку ягонаму, не менш змoранаму ад старога дзядзькі. Сумнымі дзіркамі, вышчарбленымі часам, пазірае са здзіўленнем, як змагаюцца з зямлёй дзве змучаныя істоты, — вятрак, такі ж недалужны і мала прыдатны ўжо ў гэтым полі, як і яны; абскубаны жыццём і непатрэбны нікому...

Дзядзька Гушча, пакуль мае сваю зямліцу, не траціць надзеі, не паддаецца. Не траціць яе, хаця і сам ведае тое, што ўжо нікому ён непатрэбны, што не прыедуць з горада дзеці, ды й невядома нават, ці схоча хтосьці пахаваць яго па-людску. Нашто думаць пра гэта? Лепш сёння вось возьме ён у рукі гармонік, ды зайграе, як калісьці. І ўспомніць маладосць, былыя гады. І тады яго вочы стануць вільготныя і выкаціцца з іх сарамліва вялікая сляза жалю па ўсім, што было і мінула, і што не вернецца ўжо ніколі ў яго самотнае жыццё.

Апошняя радасць для дзядзькі — гэты гармонік і зямля, ды сябра яго бязмоўны, конік.

..Вось і здаў ужо наш дзядзька зямлю. Прымусілі, намовілі... Няма раллі. Але коніка не зрокся, трымае яго, за рэнту купляе яму авёс. А хтосьці падумаў бы, што каня павінен быў прадаць! Конік жа — адзіная яго блізкая істота. Адзіны і мо апошні ўжо яго шчыры сябра...

*

Зямля і людзі... Да гэтай тэмы вяртаецца Тамара Саланевіч амаль столькі разоў, колькі вяртаецца на лона сваёй роднай Беласточчыны, бо ведае, што тут яе сапраўдны дом. Зрэшты, у Нараўцы да сёння стаіць бацькоўская хата, яе хата. Няхай прабачыць мне нецярплівы чытач, што разам з героем фільма Тамары Саланевіч „Зямля“ адразу перанесла яго на Сакольшчыну. Ды фільмы Тамары Саланевіч настолькі свежыя і так кранаюць, што грэхам было б пачаць сваё пісанне сухой рэляцыяй накшталт: Тамара Саланевіч — ураджэнка Нараўкі; выпускніца Бельскага беларускага ліцэя; цяпер — вядомая варшаўская журналістка, аўтар і рэжысёр шматлікіх дакументальных фільмаў; выдатная польская дакументалістка, лаўрэатка не адной і не дзвюх узнагарод за сваю фільмовую творчасць; наогул — наша сяброўка і абаяльны чалавек.

Якія яны, фільмы Тамары Саланевіч? Фактычна дык цяжка было б іх нават „зашуфлядкаваць“. Дакумент, які яна рэгіструе на кінастужцы, поўны лірычнага цяпла, простай жыццёвай паэзіі. Тэмы яе фільмаў небанальныя, грамадска важныя — ці будзе гэта фільм пра складаныя справы васьмідзесятага года, ці песня пра зубра з Белавежскай пушчы, ці плач па вёсцы, якую маюць затапіць, ці вось гэты сказ пра зямлю дзядзькі Гушчы.

Такім жа важным, а мо яшчэ важнейшым, з'яўляецца яе фільм „Крэсавая балада“. Гэты гадзінны фільм — паўдакументальны, паўмастацкі, фактычна: дакумент на пагранічча мастацкага фільма. Балада дыхае такой жа прывязанасцю да роднай зямлі, як і іншыя яе фільмы, а мо нават яшчэ большаю.

Меў быць трыпціх, так, зрэш-

САКРАТ ЯНОВІЧ. Занатоўкі з Англіі

— 10 —

Тое, што мы папулярна вызначаем Англіяй, у сапраўднасці саюз чатырох народаў: англічанаў, ірландцаў, шатландцаў, валійцаў. Таму афіцыйная назва дзяржавы: Злучанае Каралеўства Вялікабрытаніі і Паўночнай Ірландыі (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland). Найменшай аўтаноміяй карыстаецца Валія, хоць і аднаўляе сваю нацыянальную мову ў школьнай сістэме ды адміністрацыі. А Шатландыя, для прыкладу, мае нават асобную валюту (не кажучы пра паштовыя маркі).

Гэтыя малыя нацыі — разам іх каля пятнаццаці працэнтаў — часамі ажно на мяжы нацыяналізму дэманструюць асобнасць, тым мацней, што страцілі яны ўласныя мовы, асімілявала іх англійская. Яны — старажытныя кельты, ваявалі з Рымскай імперыяй, пакуль не з'явіліся ў Брытаніі паўтары тысячы гадоў таму неперамажныя ім англы, выйшаўшыя з колішняй Саксоніі.

Знаходзячыся ў Англіі, пачынаем задумвацца: як гэта было магчымым, каб народ не большы за палякаў, а тэрытарыяльна нашмат меншы за Польшчу, падпарадкаваў сабе паў-Зямлі, фармуючы імперыю, якой не пасароме́ўся б і Чынгіс-хан?! Рымскую — утварыў горад Рым, Брытанскую — горад Лондан (Лондыній у світанак эры). Куды надоўга ступіла нага італьскага легіянера некалі ў тым кутку Еўропы, там і ўзнікла пасля заходнееўрапейская цывілізацыя, галоўным чынам у басейнах Рэйна і Тэмзы. За Эльбай і Дунаем не было Еўропы. Панятце яе пашыралася ад Грэцыі цераз рымскае пасрэдніцтва і ўзялося ад семіцкага слова *„ерэб“* або *„ірыб“*, г.зн. захад. Тыповы брытанец рэдка пазірае ў наш бок, у яго нямаш справы да нас, мы з ім не гешэфцім. Яму культурны кантынент канчаецца на Афінах, Венецыі, Вене, Берліне; на Скандынавіі.

Пажыўшы ў Англіі, непазбежна адчуеш такую хвілю, у якую здасца табе, што ты прыехаў сюды як быццам з далёкае планеты. Напачатку, пакуль не акліматызуешся, усяго толькі адчуеш, што апынуўся ты ў багатай ад вякоў і рацыянальна арганізаванай краіне, у якой балаган ды бяздарнасць успрымаецца за праяву псіхічнай хваробы як быццам, ад якой трэба лячыцца.

Лонданец, дапытаўшыся ў цябе, што ты ані француз, ані немец, ані італьянец ці іспанец, — ветліва заціхае. Яму ты ўжо нецікавы. У яго купецкая прыхапка, ён ведае, што ў тваёй старане тэхналогія на ўзроўні экспанатаў у новых іхніх музеях тэхнікі, на тры-чатыры генерацыі дазаду. Англійскі рабочы не вытрываў бы ў варунках нашых фабрык і заводаў. Мы для іх паўкалонія; танныя шахты ды вугаль за паўцаны. Сусветны прагрэс — гэта два прынцыпы: мала матэрыялу і многа

ты, адзначана ў падзагалоўку. Што здарылася, што зроблена толькі першая частка: год 1935?! Чаму і першая частка залежавецца на паліцах?

Фільм пераносіць гледача ў даваенныя крэсы, а канкрэтна — на Беласточчыну. Нешчаслівае каханне беднай дзяўчыны да хлопца, які скарыстаў з шанцаў ажаніцца з багатай, паказана на канве ўсіх важнейшых праяў тагачаснага жыцця беларускага селяніна. Тут і жніво, тут і бяленне пранікамі ільну, тут вяселле, царква, касцёл, а нават тагачасная рэвалюцыйная дзейнасць. Аўтарцы хацелася ахапіць як мага больш праяў жыцця яе бацькоў і дзядоў, якія сотні гадоў палівалі сваім потам гэтую зямельку і для якіх панiцце польскага, дзяржаўнага, атаясамліваецца з панiццем свойскасці, беларускасці гэтых зямель. Хацелася, як сама гаворыць, сплаціць даніну сваім землякам.

На экране заўважаю знаёмых людзей, якія на нейкі час сталіся акцёрамі: Юрыя Налівайку з Гарадка ў ролі аднаго з галоўных герояў, Ніну Мушынскую і Ніну Цыванюк адтуль жа, Сярожу Лукашука з яго „Васілёчкамі", співаючых жанчын з Меляшкоў і Нараўкі. Нават Куба

Юры Налівайка з Гарадка іграе адку з галоўных роляў у фільме „Крэсавая балада"

Фота В. Рудчыка

Славінскі ў ролі вандроўнага яўрэйскага гандляра тут быў надта аўтэнтычны. Адным словам, неаўтэнтычныя артысты ўзрушылі сваёй аўтэнтычнай ігрой.

Тамара Саланевіч хоча паказаць „свае" крэсы. Для яе няважна, ці будзе гэта Гарадок, ці Нараўка, ці Бельск. Няважна і тое, што мова гэтых людзей даволі моцна адрозніваецца адна ад другой — аўтарка ўпарта імкнецца зафіксаваць для нашчадкаў усё харавство сваёй радзімы, а найчасцей тое, якое адыходзіць ужо ў нябыт.

Хтосьці мог бы закінуць аўтарцы тую ці іншую недакладнасць, вось хоць бы тое, што наогул праваслаўныя не моляцца разам з каталіцкім ксяндзом пад адным крыжам, як гэта было ў фільме. Для аўтаркі, аднак, у даны момант няважна, католік тут ці праваслаўны. Усе яны — сяляне, беларускія сяляне, якія прыйшлі пад крыж, каб ушанаваць памяць іх абаронцы ад сацыяльнага прыгнёту — кіраўніка паўстання 1863 года Кастуся Каліноўскага.

Можна было б таксама мець заўвагі наконт мовы герояў: два словы польскія, два беларускія. Мяшанка выходзіць несамавітая, і ўсе гэта бачаць. Бачыць таксама і Тамара Саланевіч. Рабіла, аднак, што магла, каб быць як мага бліжэй праўды (вядома ж, што фільм разлічан на польскага гледача).

Ды й наогул рабіла, што магла. Здымала амаль без грошай, ездзіла, шукала, прасіла, частавала, выкарыстала для фільма нават сваю хату ў Нараўцы. І недзе на дне сэрца Тамары яшчэ да сённа тліцца жаль да „Нівы" і Таварыства, што арганізацыйна маглі б дапамагчы больш. Гэта ж наша супольная справа! Мо ў будучыні аб'яднанымі сіламі можна было б закончыць гэты трыпціх...

Нізкі паклон табе, Тамара! За тое, што вяртаешся на радзіму не толькі думкамі. За тое, што ты тут ёсць, што ўсё бачыш і разумееш і, як мала хто, чуеш, калі плача зямля...

Ада Чачуга

ДУРАНЬ

(РЭФЛЕКСІЯ)

Навошта крычаць на дурнога, што ён дурань, ці ж ён гэтага хацеў?

Вінаваты бацькі і прырода, што дурань дурнем астаецца. Ён напэўна хацеў бы быць разумным, але прырода дала яму замала шэрых клетак, або з часам адабрала і тое, чым скупа надзяліла, калі пускала такога на свет. А што зрабілі бацькі, каб увесці ў рух хаця б тыя шэрыя клеткі, якія яшчэ асталіся? Нічога! — і дурань дурнем астаецца.

Але што б аб дурнях разумныя не гаварылі, то і так добры дурань з'яўляецца лепшым чалавекам ад дрэннага разумнага, бо:

— не ведае, як кагосьці абдурыць;

— не ведае, як камусьці „свінню" падлажыць (калі ведае, гэта ўжо не дурань);

— не ведае, які на каго пусціць паклёп, каб яго жыццё зрабіць нязносным;

— не выдумаў ніякіх сродкаў дзеля няшчасця сваіх блізкіх і дзеля прыгажосці свайго жыцця, якое атрымаў ад Прыроды.

Гэта ўсё выдумалі і зрабілі людзі разумныя. Гэта разумныя, але дрэнныя людзі наводзяць на іншых людзей жах сваімі „абяцанкамі" знішчэння ўсяго жывога на працягу паўгадзіны.

Вывад: лайце, ненавідзьце і праклінайце дрэнных разумнікаў, а не дурняў, якія нічога нікому кепскага не зрабілі!

Невядома, колькі аддаў бы нават жыцця бедны дурань, каб быць карысным, разумным чалавекам, але ж нічога не можа зрабіць, бо не мае такога розуму, як іншыя.

Суцяшае адно: свет не загіне па волі дурняў, ён загіне дзякуючы разумным.

Васіль Петручук

працы, прычым аўтаматызаванай. Мініяцюрызацыя! Навуковыя адкрыцці, пра якія мы ў лепшым выпадку чулі, робяць непатрэбнымі прамысловыя гіганты. Верх у таго, у каго ніжэйшыя цэны! У камп'ютэрызацыю славутыя нам *„бюра"* ужо перажытак. Можна працаваць у фірме, не выходзячы са свайго дома. Тады ты менш каштуеш. Весці бізнес на кантынентальныя адлегласці, не ўстаючы з пухкага крэсла за пісьмовым сталом у біфліятэчным салоне ўласнага асабняка над ціхім азерцам, што ў васьмі мілях ад пачварна вялізнага Лондана (сем Варшаваў!). Багатыя пакідаюць гарады бедным. Навыварат з нашым.

Англійская буржуазная рэвалюцыя здзейснілася трыста пяцьдзесят гадоў назад, большменш. Французская — у напалеонаўскую эпоху, дакладней: у часы, калі канала даўняя Польшча. А ў нашым баку гаворым пра буржуазную не ў катэгорыях стагоддзяў, ёй у нас усяго семдзесят гадоў (люты 1917-ы). У гэтым параўнанні і адказ адначасна, колькі пацець нам, каб быць раўнёю ім у якасці быту (вядома, не забываючы пра сацыяльны пераварот, рэвалюцыю тут за рэвалюцыяй). Вырашае праца. Ідзэя, за якою не пойдзе натуга, праваліцца.

Беластоцкія людкове, трапіўшы ў брытанскую акуратнасць і сэнс на кожным кроку, даюць з сябе столькі, што, як кажуць у маіх Крынках, гатовы памерці ад работы! Гэткае заядлае ўзбагачэнне капіталістаў нашымі *„рабацяшчымі"* выклікае скепсіс у брытанскіх братоў па класу. Знелюбілі яны іх, ніякім чынам не разумеючы, што дай беднаму моцна зарабіць, дык тады яго і сабакамі не адагнаць.

Беларускія эмігранты, аднак, не імпануюць праслойкай заможных. Яны вельмі добра маюцца, але ў параўнанні з той *„дзеравеншчынай"*, з якой вылезлі ў шырокі свет. З англічанамі зраўнаюцца іхнія дзеці ды ўнукі (я пісаў, чаму).

Мая зласлівасць у адрас эмігрантаў наіўная? Чамусьці не магу пазбыцца як... Не ў маіх сілах дараваць ім тое, што прапускаюць шанцы на папулярызацыю беларускай культуры ў заходнім свеце. Гэта ж і ім была б асабістая карысць. Ходзяць жа тамака пад назовам *„белорашн"*, які для тубыльца — пусты гук. Моўны знак дзіўнага племя, якое ні ў чым не заслужылася перад чалавецтвам... Начытаныя інтэлігенты і навукоўцы таго Захаду ведаюць, што гэта не так. Але ж не кніжнікі дамінуюць у народзе.

Замест аддаваць сотні тысяч долараў на акцыі прыходскага значэння, чаму б не абярнуць паважныя сумы на фінансаванне, скажам, англійскіх перакладаў твораў Купалы, Коласа, Багдановіча. Усіх тых вялікіх *„белорашн"*, якімі ганарыцца планета, а пра якіх і почут не даходзіць прынамсі да кліентаў кнігарань (юбілеяць на вышынях ЮНЕСКО, элітарных). Інспіраваць даследаванні па гісторыі беларусаў... Мацаваць пачын Скарынінскай Біблiятэкі ў Лондане і Англа-беларускага таварыства. Не светапогляд і палітычная арыентацыя павінны вырашаць у ацэнцы беларускіх культурных каштоўнасцяў, іх засваення іншым народам.

У цяперашняй Польшчы беларускае ўжо не дзіваса.

(Працяг будзе)

(Працяг са стар. 4)

ходнюю ўскраіну між адміністрацыйнай граніцай ваяводства і спомненай этнічнай мяжой Е. Ярашэвіча, на адрэзку: рака Буг — паўднёвая ўскраіна Кнышынскай пушчы займаюць палякі мазавецкага асадніцтва. Паводле таго ж гадавіка, стар. 40, можна далічыцца тут каля 80 тысяч жыхароў, у тым ліку 50 тысяч гэтага насельніцтва ў вёсках (гмінах) і 30 тысяч — у гарадах. (У гарадах, асабліва Драгічыне, Бранску, Суражы, Лапах, Харошчы ёсць таксама беларусы, лік якіх дасягае ўсяго некалькіх тысяч).

На гэтым адрэзку этнічная мяжа выразная і захоўваецца амаль нязменна, але праведзена яна недакладна. Ужо даўно вядома, што ўсходнеславянскае асадніцтва дайшло па рацэ Буг да вёскі Бужыска г. зн. 30 км на захад, а заходнеславянскае да Толвіна — 10 км на ўсход ад этнічнай мяжы. Крыху на поўнач, у раёне Гарадзіска і Саколаў — ізноў усходнеславяншчына, а па-суседску — мазавецкае асадніцтва.

Паўночна-заходняе этнічнае пагранiчча рысуецца менш выразна таму, што ўсходнеславянскія гаворкі сапраўды дасягаюць ракі Бярозаўкі, дзе-недзе нават крыху далей на захад, але паасобныя этнаграфічныя прыкметы, асабліва ў матэрыяльнай культуры, выступаюць яшчэ ў раёне Візны, а нават на Курпёўшчыне. У кожным выпадку паўночна-ўсходнюю частку Беласточчыны „...ахапіла ў сваё валоданне беларускае насельніцтва", — сцвярджае ва ўступе да спомненага атласа Е. Вісьнеўскі (стар. 26). Гэтае фактычна беларускае насельніцтва Сакольшчыны, як у 1933 годзе прызнаваў В. Кшыштофік, захавала ўсходнеславянскую этнаграфію, але з увагі на каталіцкае веравызнанне не атаясамліваецца з беларусамі. Найахвотней далей залічвае сябе да католікаў або людзей „простых".

Паводле Статыстычнага гадавіка, лік яго можна акрэсліць на каля 100 тысяч жыхароў: 70 тысяч — вясковага і 30 тысяч — гарадскога.

Можа, гэта творыцца сапраўды этнічная група, аб якой пісаў У. Паўлючук, памылкова расцягваючы гэтае паняцце на ўсю нашу нацыянальную меншасць.

Е. Вісьнеўскі не выдзяляе асадніцтва на міжрэччы Супраслі-Нарвы, а шкада. Яно выступае ў іншай шматлікай літаратуры як усходнеславянскае асадніцтва і захоўвае спецыфічныя беларускія рысы. Будучы аднак найбольш паддадзеным уздзеянню ўрбанізацыі, мае ўжо свой многанацыянальны каларыт. Маючы якраз гэта на ўвазе, мы выдзелім міжрэчча, на якім пражывае каля 330 тысяч насельніцтва, у тым ліку 270 тысяч — гарадскога і 60 тысяч — вясковага. Неабходна, аднак, заўважыць, што асабліва гараджане складаюць тут рэдкі кангламерат нацыянальнасцей, сярод якіх дамінуюць палякі і беларусы, але ёсць рускія, татары, яўрэі, украінцы і іншыя. У вясковых асяроддзях ёсць таксама крыху пазнейшага польскага асадніцтва. Аднак, значная большасць жыхароў залічвае тут сябе да палякаў з увагі на адмову ад праваслаўя і прыняцце каталіцкага веравызнання, асабліва ў міжваенны і пасляваенны перыяды, чаго, згодна з прынятым крытэрыем, не бяруць пакуль што пад увагу.

Урэшце міжрэчча Нарва-Буг заняло паўднёва-ўсходняе асадніцтва, якое Е. Вісьнеўскі называе „руска-надбужанскім" і дадае: паходжання паўночна-ўкраінскага, а нам здаецца: палескага. Яго лік можна акрэсліць на 160 тысяч жыхароў, у тым ліку вясковага — 100 тысяч і гарадскога — 60 тысяч. Гэтае насельніцтва найбольш рашуча залічвае сябе да беларусаў, захоўвае традыцыі, палескія ці беларуска-ўкраінскія гаворкі і складае асноўную базу дзейнасці БГКТ.

(Працяг на стар. 6)

КОЛЬКІ НАС?

(Працяг са стар. 5)

Такім чынам, на ўсход ад этнічнай мяжы ў 1985 годзе пражывала 590 тысяч насельніцтва, у тым ліку 230 тысяч — вясковага і 360 тысяч — гарадскога. А гэта абазначае ў параўнанні з 1965 годам на 90 тысяч вясковага насельніцтва менш і на 180 тысяч гарадскога насельніцтва больш. Паводле статыстычных дадзеных амаль усе мясцовыя мігранты з вёсак аставаліся ў гарадах Беласточчыны і тым самым павялічылі на каля 10 прац. этнічны яго склад на сваю карысць. Таму лік беларусаў у гарадах можна акрэсліць на 180 тысяч, а ў вёсках — на 190 тысяч чалавек. (Астатнія каля 40 тысяч вясковага насельніцтва складалі палякі і іншыя нацыянальнасці). Разам 370 тысяч, гэта значыць прыблізна столькі, колькі было ў 1965 годзе. Аднак не далічваемся мы натуральнага прыросту, асабліва высокага сярод гарадскога насельніцтва. Павінен ён скласці на працягу дваццаці год каля 25 тысяч чалавек. Вось гэты лік адпавядаў бы агульнаму ліку міграцыі беларусаў за межы Беластоцкага ваяводства. Можна меркаваць, што ў наступныя гады міграцыя зменшыцца з увагі на недахоп рабочай сілы на месцы.

Цяпер прывядзем падлікі беларускага насельніцтва паводле веравызнання і, як другараднага, аднясення сябе да нашай нацыянальнасці. У вёсках далічваемся каля 130 тысяч, а ў гарадах прымем нашыя раней спомненыя 180 тысяч, разам — 310 тысяч праваслаўных. Паўстае адразу многа заўваг. На Беласточчыне сапраўды існуе значнае супадзенне веравызнання і нацыянальнай прыналежнасці, а нават гістарычная іх узаемазалежнасць. Мала католікаў адносіць сябе да беларусаў і мала праваслаўных — да палякаў. Сярод астатніх, як ні дзіўна, знаходзіцца афіцыйна большасць праваслаўных святароў і іх акружэння, а не афіцыйна? Невядома, куды залічыць непрактыкуючых, якіх асабліва многа сярод гарадскога насельніцтва. Іх царкоўныя статыстыкі не выкажуць, і слушна. Аналагічна — вызнаўцаў шматлікіх рэлігійных сект, веравызнаўча змешаных сямей. Вядомы польскі гісторык Я. Тазбір пісаў у „Палітыцы“ (1987 № 28), што зараз у Польшчы „... няма ўжо „тутэйшых“, г.зн. людзей, для якіх веравызнанне замяняла б нацыянальнасць“. Памыліўся, на Беласточчыне ёсць, і не адзінкі, а тысячы, а можа і сотні тысяч. Таму веравызнанне не можа быць дастатковым крытэрыем нацыянальнай прыналежнасці, але толькі дапаможнай, даволі зменнай рысаю. Народ не перастае быць тым жа народам, калі зменіць веравызнанне, або стане няверуючым.

Яшчэ больш недарэчныя вынікі атрымаем, калі ўспрымем крытэрый самаакрэслення, які моцна акцэнтуюць польскія сацыёлагі, асабліва Е. Вятр. Паводле яго, чалавек у нацыянальных адносінах павінен быць тым, кім хоча быць. Можа, сапраўды для многіх народаў гэта дастатковы крытэрый, але для насельніцтва ўсходняй Беласточчыны, асабліва гарадскога — гэта канъюнктуршчына. Можна спадзявацца, што пры так пастаўленым пытанні, перапісы насельніцтва ці сацыялагічныя доследы выкажуць у найлепшым выпадку спомнены мінімальны лік беларусаў (120-130 тысяч) ды і то толькі на Бельшчыне, Гайнаўшчыне і паўночна-ўсходняй Беласточчыне. Усе гарады будуць фармальна зусім адбеларушчаны. Тут жыхары накінуць сабе ў нейкіх складаных абставінах нацыянальную самапрыгнечанасць здолелі, але выйсці з яе не маюць сілы, хіба толькі на покуці. Гэта і ёсць наша вялікае няшчасце. Не думаю, каб такое становішча было карысна ўладам.

Было б мне прыемна, каб я ў апошніх суджэннях памыляўся і каб нехта запрапанаваў больш пераканаўчы метад падлікаў беларусаў на Беласточчыне.

У. Юзвюк

НЯМА БУДУЧЫНІ БЕЗ ГІСТОРЫІ

(Працяг са стар. 3)

ліцэя. Калі ўжо, нарэшце, сяк-так уяўляю Вялікае княства Літоўскае і далейшыя гістарычныя падзеі на нашай зямлі, дык сярэдневяковы перыяд для мяне загадка, імгла з цьмою. А наша ж гістарычная свядомасць павінна мець свой пачатак каля імя Рагнеды менавіта, або і Рагвалода, як у палякаў яна віруе вакол імёнаў Мешка ці Хробрага... Тысяча гадоў ужо Беларусі, а што мы ведаем пра тую тысячу? Пра Рагнеду, для прыкладу, упершыню пачуў я, будучы вучнем трэцяга ліцэйскага класа, але не думайце, што ад настаўніка свайго. Не! — сказаў нам пра гэтую легендарную постаць беларускай гісторыі Сакрат Яновіч, які з'явіўся ў нашым ліцэі з дакладам (шмат расказаў ён тады нам і пра Полацкую Зямлю, і слухалі мы пра ўсё гэта, як пра нейкую нечуваную сенсацыю!). У нас навучаюць беларускай мове, ні слова не кажучы пра гісторыю Беларусі. Беларуская мова функцыянуе ў школах у адарванасці ад нацыянальнага кантэксту, усё роўна як любая іншая чужаземная мова, напр. англійская. Я, закончыўшы пачатковую школу ў беларускай вёсцы, ведаў усіх польскіх каралёў і герояў, і аніводнага беларускага героя. Як я мог у такіх умовах ганарыцца сваёй беларускасцю? Як быццам надалей мы хочам, каб беларус нагадваў сабою антычнага Адысея, які ўсё жыццё шукаў роднага берага. Лічыцца, што гісторыя беларускай дзяржаўнасці пачынаецца ад даты 1 студзеня 1919 г. А да гэтае даты беларусы толькі і ведалі, што галець, галадаць, ды служыць халуямі? А куды ж падзеліся тыя дзевяцьсот гадоў Беларусі, пакуль узнікла рэспубліка? Няўжо былі гэта векі адно холаду, голаду і паморкаў? І нічагуткі больш? Хто ж будзе ганарыцца тым, што ён унук басоты, галоты, ды ўсякай людскай ганьбы? Выпаласкалі нашу гісторыю, калі нельга нават князем сваім пахваліцца. Не лапаць жа вырашаў пра нашу будучыню. І давайце сабе гэта ўсвядомім.

Яўген Вапа

У ВАРШАВЕ НЕ ЛЮБЯЦЬ „НІВУ“

Ужо гадоў восем я выпісваю „Ніву“ і дасюль не было з гэтым ніякага клопату. Калі нават здарылася, што нейкага нумара я не атрымала, то магла купіць яго ў некаторых кіёсках „Рух“, дзе па 1-2 экземпляры прадавалася наша „Ніва“. Апошнімі гадамі ўсё змянілася. Не толькі, што няма „Нівы“ ў продажы, але нельга яе атрымаць па падпісцы. У мінулым годзе я не атрымала многіх нумароў, нягледзячы на тое, што даволі часта інтэрвеніявала ў прадпрыемстве „Рух“. У гэтым, 1988 годзе зусім не атрымоўваю. Пасля інтэрвенцыі на прадпрыемстве „Рух“ і на пошце дастала нумары 1 і 2 з вялікім спазненнем, а наступных зноў няма.

Прадпрыемства „Рух“ тлумачыцца, што на цэлы аддзел квартала (дзяльніцы) Паўднёвай Прагі ўсяго 1 экземпляр „Нівы“ гіне ў моры іншых часопісаў, нібы іголка ў стозе сена.

Я ведаю, што не адна я, беларуска, тут жыву, у гэтым квартале Варшавы. Але, відаць, іншыя не любяць „Ніву“. Прадпрыемства „Рух“ запрапанавала мне ануляваць падпіску на 1988 год. Яны не хочуць мець клопату са мною. Не ведаю, што рабіць. Без „Нівы“ мне будзе цяжка.

А. Анішэўская

Ад рэдакцыі. Спрабуем і мы інтэрвеніяваць.

ХУТКА І З ПАМЫЛКАМІ

Мне вельмі прыемна было прачытаць у навагоднім нумары „Нівы“ пра свайго школьнага сябра Яўгена Бараўскага. Я цяпер жыву ў Гданьску, далёка, і вось даведалася пра свайго знаёмца. Геніка я ведаю добра, таму не хачу пярэчыць галоўнай думцы рэпартажа Віктара Рудчыка „Пан на Баброўніках“.

Бараўскія прыехалі да дзеда ў Бабро͞ўнікі з Бедашак, што каля Кэнтшына, калі я хадзіла яшчэ ў пяты клас. Было гэта ў 1971 годзе. Тады ў бабро͞ўніцкай школе ўсе дзеці вывучалі беларускую мову. Дзеці Бараўскіх, Ірына і Генік, не ведалі беларускай мовы наогул і таму на яе ўрокі не хадзілі. Рудчык няпраўду піша, што гэтыя дзеці забыліся мову бацькоў. Наадварот, пачаўшы жыць у Бабро͞ўніках, яны беларускую гаворку хутка пераnялі, але на ўрокі беларускай мовы, аднак, не хадзілі.

Генік, стаўшы дарослым, потым недзе працаваў, ажаніўся з Басяй, пакуль абсталяваўся на гаспадарцы. Да смерці бацькі — маладыя гаспадарылі разам са старымі. Неяк была я ў Бараўскіх зімою 1984 года, калі нарадзілася Ілёнка. Цяпер яна ўжо не двухгадовая дзяўчынка, пане Рудчык! Самі пярэчыце гэтаму ў „Зорцы“ ад 31 студзеня, калі гаворыце: маленькі брацік Каміль (значыць: Ілёнкі?), ды і на здымку гэта відаць.

Пані Марыя Бараўская заўсёды пагаворыць са мною, калі сустрэнемся. Мы размаўляем пабеларуску.

У гэтай бітве за выратаванне нашай вёскі трэба нам больш думаць пра выратаванне беларускай мовы ў ёй, бо калі мы яе не выратуем там, дык прападзе! Памрэ разам з нашымі бацькамі.

Галена Казлоўская (Глагоўская), Гданьск

РЭФОРМА СПРЫЯЕ ДОБРЫМ

(Працяг са стар. 1)

на таку. Толькі серп бачыў я ўжо ў Цеханавецкім музеі.

— Пасля быў Чартаеўскі сельскагаспадарчы тэхнікум і вышэйшая школа вясковай гаспадаркі...

— **...і дваццаць** гадоў працы ў Ваяводскім саюзе спулдзельняў „Сялянская самапомач“ ды яшчэ паўтара года ў Беластоцкай цэнтралі насеннай, — аж да моманту, калі члены Ваяводскага камітэта ПАРП у Беластоку выбралі мяне ў састаў свайго сакратарыята...

— Значыць, вы практычна ніколі не адставалі ад спраў і праблем вясковай гаспадаркі ў спецыфічным беластоцкім выданні, ведаеце гэтыя праблемы, так сказаць, ад падкладкі...

— Стараюся паспяваць за жыццём сялян.

— Дык як, на Вашу думку, жывуць цяпер у нас сяляне?

— Якія сяляне? На Беласточчыне пражывае зараз 64.700 уласнікаў гаспадарак і кожны з іх жыве па-свойму, як хоча і як умее. Ва ўладанні нашых сялян знаходзіцца цяпер нейкіх 30 тысяч трактароў, значыць амаль кожны другі гаспадар, статыстычна беручы, мае ўласную механічную цягу.

— Ці гэта абазначае, што ўжо вырашана праблема механізацыі цяжкіх палявых работ?

— У асноўным — так. Але нас хвалюе становішча малых, часта двухпрафесіянальных гаспадароў, якім проста не аплоціцца і няма магчымасці, каб купляць трактары ды іншыя сельскагаспадарчыя машыны. Яны павінны знайсці дапамогу ў спулдзельнях сельскагаспадарчых гурткоў...

— А ведаеце, як цяжка, асабліва ў сезон, дапрасіцца эскаэраўскага трактара, каб заараць, скажам, паўгектара ці гектар поля? А што дзеецца ў жніво з камбайнамі? Ведаеце?

— Ведаю, паважаны рэдактар, ведаю! Больш, ведаю, што лепш не будзе, бо ў выніку ліквідацыі дэфіцытных пунктаў па механізаваных паслугах, дарога да эскаэраўскіх баз сталася для сялян намнога даўжэйшая, неаднойчы даходзіць яна да 10-12 кіламетраў. Пры такіх умовах больш гаручага спальваецца на даезд, чым на выкананне канкрэтнай паслугі, ды сама паслуга стаецца эканамічна неапраўданай. І таму мы змагаемся за тое, каб у паасобных вёсках наладзіць адплатную суседскую ўзаемадапамогу. Добра было б, каб шырэй разгарнуліся, канкурэнцыйныя ў адносінах да СКРаў, рамесныя прыватныя пункты па сельскагаспадарчых паслугах. Ёсць магчымасць, каб сяляне бралі трактары і спадарожныя машыны ў аенцыю ад СКРаў. Кожны спосаб, калі не пярэчыць ён праву, з'яўляецца добрым, калі садзейнічае актывізацыі сельскагаспадарчай вытворчасці, калі дапамагае выкарыстанню шматзначных рэзерваў. Уявіце сабе, што аж 12 тысяч гаспадароў, якія жывуць у межах Беластоцкага ваяводства, не прадаюць дзяржаве ані грама мяса, ані кілаграма збожжа. Ды не заўжды гэта карлікавыя прыгарадныя гаспадаркі. Быва-

Агляд у Сямяцічах

(Працяг са стар. 1)

тва, якое, хоч — не хоч, у паскораным тэмпе паддаецца паланізацыі.

Хор у Агародніках існуе ўжо трэці год.

— Усё пачалося ў гуртку вясковых гаспадынь, — паясняе мне Нінка Вакулюк. — Супольна мы апрацоўваем 75 сотак зямлі. Разам сеялі пшаніцу, садзілі моркву. А за працай і песні свае спявалі. Дык падумалі, каб заснаваць хор і людзям паспяваць...

Падобную гісторыю мае за сабою калектыў з Мельніка. Марыя Копысь гаварыла мне, што іх хор існуе ледзь 8 месяцаў. Ён таксама заснаваўся ў рамках дзейнасці мельніцкага гуртка вясковых гаспадынь, якім кіруе Надзея Дацэвіч.

— Найгорш, — кажа Марыя Копысь, — што няма ў нас інструктара, няма каму паказаць, як спяваць і што спяваць. Нам бы хапіла, каб раз у тыдзень хтосьці на нейкую гадзінку часу да нас прыехаў...

Міхась Вішанка, інспектар Галоўнага праўлення БГКТ на Сяміціцкі аддзел, таксама шчыра мне прызнаўся, што яшчэ дагэтуль не наладзіў кантакту з мельніцкім калектывам. Дык трэба чым хутчэй гэты кантакт наладзіць. Найлепш разам са **Сцяпанам Копам**, які абяцаў дапамагчы жанчынам з Мельніка і з Агароднікаў. Шкада было б, каб на гэтых паўднёвых гнёздах нашай роднай беларускай самадзейнасці расселіся чужыя птушкі.

Міхась Вішанка запрашаў узяць удзел у Сямяціцкім аглядзе яшчэ іншыя калектывы. Яны чамусьці не прыехалі.

Затое не падвяла **Ніна Такаюк** з вёскі Мікулічы. Быў час, што яна, старэйшая ўжо жанчына, проста „касіла“ ўсе ўзнагароды на ўсіх конкурсах мастацкай самадзейнасці. На гэты раз не змагла яна прабіцца цераз сіта журы. Галоўны закід: песні не з беларускай фальклорнай плыні. І бадай не яе віна, што народнымі сталі ўжо многія аўтарскія песні, як для прыкладу, несмяротная *„Кацюша“*, што людзі ў гэтым наваколлі з вялікай любатою спяваюць таксама задушэўныя песні пра казацкую долю, і *„Шумел камыш*, і *„Касіў Ясь канюшыну“* і *„Подмосковные вечера“*. Кожная добрая песня аднолькава радуе сэрца.

Салісткай выступіла таксама **Ніна Кухта** з Рагачоў. Працуе яна міласэрнай сястрой Польскага чырвонага крыжа ў Мілейчыцах, а дома, у Рагачах, дапамагае мужу па гаспадарцы і займаецца выхаваннем шасцярых дзяцей.

— Адзін з маіх сыночкаў, сямігадовы Юльян, вельмі ж прыгожа спявае, — хваліцца маці. Яе спеў мне таксама спадабаўся. Асабліва адна чыста народная жартоўная песня: *„Ой, знаю, знаю, шчо гріх маю, шчо давала цыловаты лічко румяное... Кажут люды, шчо будут судыты. Ой, коб засудылі хлопціў любыты...“*

Новым чалавекам у народнай мастацкай самадзейнасці аказаўся таленавіты **Язэп Карпюк.** Ён родам з вёскі Машчона Панская, але жыве ў Сямяцічах. Гэта народны паэт і кампазітар у адной асобе. Сам піша словы песні і сам стварае для іх мелодыі. У тэксце стараецца ён трымацца літаратурнай беларускай мовы, якой, на жаль, ён ніколі не вывучаў, а ў яго бацькоўскай хаце карысталіся вось гэтай паўднёва-паляшуцкай гаворкай.

— Мне б дзесьці раздабыць польска-беларускі слоўнік! Можа дапаможаце? — просіць ён у мяне. Яго балада *„Мой краявід — Палессе“* спадабалася і слухачам і журы. Дык сустрэнемся з Язэпам Карпюком і на цэнтральным аглядзе „Беларуская песня-88“ у Беластоку.

Усе ўдзельнікі гэтага агляду вярнуліся дамоў з ганаровымі дыпломамі і скромнымі ўзнагародамі. Узнагароды гэтыя прызналі: прадпрыемства па перапрацоўцы агародніны і фруктаў „Гортэкс“, Сямяціцкі дом культуры, гмінныя ўправы ў Нурцы і Мілейчыцах, ГС-ы — мілейчыцкі і нурэцкі і кааператыўны банк у Мілейчыцах. Шчырае дзякуй ім за гэта!

Віктар Рудчык
Фота аўтара

Калектыў з Мельніка. Арганізаваўся ў 1987 г.

юць і **звышсямігектаровыя.** Не менш 4 тысяч такіх гаспадарак налічваецца ў межах Беласточчыны. Гэта ж які натуральны патэнцыял марнуецца!

— Можа гэтым гаспадарам проста не аплоціцца прадукаваць столькі, каб хапіла на ўласныя патрэбы ды яшчэ заставалася ім на пастаўкі дзяржаве? Што Вы аб гэтым мяркуеце?

— Эканоміка ў сельскай гаспадарцы — рэч вельмі ж складаная...

— ...асабліва пасля апошняга скачка цэн...

— Не, не толькі. І надарэмна частуеце мяне гэтай сваёй саркастычнай усмешкай. Што аплоціцца, а што не аплоціцца... Гэта трэба лічыць для канкрэтнай гаспадаркі, пры канкрэтных умовах. **Гаспадарчая рэформа, якую мы зараз паслядоўна ажыццяўляем, спрыяе добрым гаспадарам. Варта быць добрым.** Магу назваць дзесяткі такіх гаспадароў, якім аплоціцца гаспадарыць. Ды і вы ж нядаўна апісвалі ў „Ніве“ маладое сужонства з Баброўнікаў, Бараўскія яны называюцца, яны лічаць, што варта жыць і гаспадарыць нават там, дзе ніхто практычна беручы, зямлі ўжо не хоча. Такіх гаспадароў — энергічных, бойкіх і зарадных — намнога больш, чым звычайных гультаёў або няшчасных ахвяр лёсу...

— Дык адкуль тады пастаянна папаўняецца дзяржаўны фонд зямлі?

— Сапраўды, дзяржаўны фонд зямлі ў нас пастаянна папаўняецца. Толькі ў мінулым, 1987 годзе, сяляне аддалі дзяржаве 8800 га сельскагаспадарчых угоддзяў. Гэта вынік сацыяльнай палітыкі нашай дзяржавы.

— Нядаўна, у пачатку лютага, давялося мне пабываць у Войшках. Зямля там добрая і вёска гэта заможная. Аднак сяляне, з якімі давялося мне гутарыць, адкрыта заяўляюць, што цяперашнія адносіны дзяржавы да вясковай гаспадаркі не заахвочваюць маладых людзей пераймаць гаспадаркі ад сваіх бацькоў...

— Я таксама меў нагоду, каб паслухаць меркаванні сялян. Якраз у студзені і лютым у пярвічных партыйных арганізацыях, якія дзейнічаюць у вёсках, ...дзіліся справаздачныя сходы. На многіх з іх я прысутнічаў. Разумею горыч сялян. Тое, што ропа падаражэла на сто працэнтаў, а вугаль — аж на 200 працэнтаў, што трактар стаў даражэйшы на паўмільёна злотых — гэта перш за ўсё кідаецца ў вочы і кранае за сэрца. Намнога цяжэй зразумець селяніну, што новыя суадносіны цэн скупкі і продажу значна павышаюць магчымыя даходы гаспадароў. Калі раней так званы парытэт лічыўся на 85 пунктаў у адносінах да рабочых, дык зараз мяркуецца, што падскочыў ён да 90-92 пунктаў. Гавару я тут аб суадносінах магчымых даходаў жыхароў горада і вёсак...

— Пажывем, пабачым...

— ...пабачым шмат новага ў вясковай гаспадарцы Беластоцкага ваяводства. Паспяхова, з апярэджваннем планавых заданняў, ажыццяўляюцца, для прыкладу, праграмы па меліярацыі сенажацяў і дрэнацыі палёў, па пастаўцы вады сістэмай цэнтралізаваных водаправодаў, добра ідзе жыллёвае будаўніцтва ў дзяржаўных гаспадарках, якіх маем ужо 10, а ў гэтым годзе будуць яшчэ дзве новыя, — у Мельніку і Гарадку. Дзяржаўнае прадпрыемства па перапрацоўцы збожжа (ПЗЗ) без перашкод рэалізуе свае капіталаўкладанні ў Бельску-Падляшскім. Ідзе аднаўленне малочных заводаў у Гайнаўцы, Бельску і Лапах. Няма перашкод, каб распачаць пабудову новых малачарняў у Беластоку і Саколцы. У аднаўленай Беластоцкай піварні (бровары) ужо ў ліпені гэтага года распачне працу аўтаматызаваная лінія па вытворчасці „пепсі-колы“. Ладкуюцца справы па пастаўках і продажы сялянам сельскагаспадарчай тэхнікі...

— Адным словам, вы з поўным аптымізмам узіраецеся ў будучыню сельскай гаспадаркі на Беласточчыне?

— Гэта не тое слова. На адным аптымізме нельга будаваць трывалай будучыні. Неабходны грунт, аснова. Такой асновай з'яўляецца выпрацаваная супольна з ЗСЛ палітыка нашай партыі, за ажыццяўленне якой нясем мы супольную адказнасць.

— Шчыра дзякую за размову.

Гутарыў Віктар Рудчык
Фота М. Алькоўскага

СВОЙСКІЯ МАЛЮНКІ

Царква ў Пухлах. Малюнак Ул. Петрука.

НАША ПОШТА

Наш чытач **Генрык Мацуткевіч з Вроцлава** піша, што нарадзіўся на Віленшчыне. У ваколіцах Меднік і Шумска прайшло яго дзяцінства. У сям'і размаўлялі па-беларуску. У гадах 1939-1941 вучыўся ў беларускай гімназіі ў Вільні.

„Зараз цікавіць мяне, — піша ён. — мова майго дзяцінства. На гэтай мове размаўляю (з цяжкасцю) са сваякамі і знаёмымі, што жывуць у Вільні, на Літве і ў Беларусі, калі прыязджаю на бацькаўшчыну. Хачу даведацца, ці ёсць беларуска-польскія, беларуска-рускія або руска-беларускія слоўнікі і дзе іх можна купіць?“

Ад рэдакцыі: У апошнія гады былі выдадзены „Podręczny słownik polsko-białoruski“ (Warszawa, 1962) і „Русско-белорусский словарь в двух томах“ (Минск, 1982). На жаль, купіць іх у кнігарнях немагчыма. Адзіны ратунак у чытачах „Нівы“. Калі хто мае непатрэбныя спомненыя або іншыя слоўнікі, просім даслаць па адрасу: Henryk Macutkiewicz, ul. Sarbinowska 3 m. 12, 54-317 Wrocław. **(л)**

ПЕЧАНІНА ПА-СЯЛЯНСКУ

На 600 г мяса трэба ўзяць 6-8 бульбін, 1 моркву, 1,5 сталовай лыжкі мукі, 1 сэлер, 2 цыбуліны, паўшклянкі смятаны, лаўровы лісток, перац, соль.

Памыць мяса, парэзаць на кавалкі па 30-40 г, лёгка збіць, пасыпаць соллю і перцам. Паніраваць мяса ў муцэ і смажыць. Падсмажанае мяса пералажыць у плоскую каструльку, далажыць нарэзаную бульбу, цыбулю і моркву. Усё заліць вадой або мясным адварам так, каб толькі пакрывала прадукты, і тушыць на малым агні. На 5-10 мінут перад канцом гатавання дадаць смятану, сэлер, лаўровы лісток і соль па смаку.

СЭРЦА З ГАРОДНІНАЙ

На 400-500 г сэрца трэба ўзяць 50-60 г тлушчу, паўшклянкі смятаны, 1-1,5 лыжкі мукі, 2 буракі, 1-2 кіслыя агуркі, 2 морквіны, прыправы, соль. Сэрца ачысціць, памыць, парэзаць на невялікія кавалкі, паніраваць іх у муцэ і смажыць. Падсмажаныя кавалкі сэрца пералажыць у каструльку, дадаць кавалкі кіслых агуркоў, буракоў, морквы, прыправы і крыху булёну. Усё тушыць на невялікім агні. На 5-10 мінут перад канцом гатавання дадаць смятану і пасаліць па смаку.

ХАТНЯЯ ПТУШКА ПЕЧАНАЯ

На 1 хатнюю птушку (курыцу, качку ці гуску) вагай 1,5 кг трэба ўзяць 200 г саланіны, паўшклянкі (на гуску — больш) грэцкай крупы або панцаку, 2-3 цыбуліны, соль.

Гуску, качку, або курыцу выпатрашыць, асмаліць над агнём і памыць. Тады абрэзаць шыю, ножкі і крыльцы і нацерці соллю зверху і ў сярэдзіне. Падпражыць крупу, падсмажыць асобна цыбулю і нарэзаную саланіну. Усё гэта разам перамяшаць і такім фаршам напоўніць птушку. Зашыць яе, палажыць на бляшку жыватом дагары і ўставіць у духоўку. Птушку паліваць час ад часу тлушчам.

Гатовую страву парэзаць на часткі, выняўшы перад гэтым ніткі.

Птушку можна таксама фаршыраваць свежымі яблыкамі. Тады трэба яблыкі парэзаць на чвэрткі і выразаць з іх насенне. Можна таксама абабраць яблыкі, а некаторыя гаспадыні дадаюць да яблыкаў крыху цукру.

Гаспадыня

САРДЭЧНЫЯ ТАЙНЫ

Дарагое Сэрцайка, мы пакахалі адно другое на ўсё жыццё. Валік — мяне, а я — яго. Не маглі аднаго дня пражыць, будучы паасобку. Хадзілі, узяўшыся за рукі, а людзі нам зайздросцілі. Так мінула два гады да таго часу, пакуль мы не пажаніліся. Нарадзіліся ў нас дзве цудоўныя дачушкі. Мы абое былі вельмі шчаслівыя, але... пакуль жылі ў маіх бацькоў. Мае бацькі — гэта вельмі спагадлівыя людзі. Яны нават слухаць не хацелі пра тое, што возьмуць ад нас нейкі грош. Кармілі нас і дзяцей, быццам бы яны былі не іхнімі ўнукамі, а дзецьмі. Было так добра, што мой муж, нават калі мы ўжо атрымалі кватэру і стаяла яна паўгода гатовенькая і адчыканеная, не хацеў перабірацца да сябе. Бадай, не было так кепска...

Але ўсё радыкальна змянілася, калі мы перайшлі ў сваю хату і трапілі пад уплыў цешчы, свякрухі маёй, якая жыла ў адным блоку з намі. Ніколі раней не прыйшло мне ў галаву, што з такога вялікага кахання да Валіка можа ў мяне нарадзіцца нейкая нянавісць не толькі да яго, але і да ўсёй сям'і. Свякруха мая ўвесь час хоча даказаць, што гэта яна мае асноўны ўплыў на свайго сына, а я — гэта толькі (патрэбны, а мо непатрэбны?) дадатак да яго. Дадатак, які нарадзіў дзяцей, які для таго, каб іх выхаваць, кінуў працу, які штодзень робіць пакупкі, варыць абед, корміць, мые, даглядае дзяцей і... раскідае налева і направа грошы, якія цяжка зарабіў яе сын. Пры кожнай магчымай нагодзе яна стараецца ўпайваць свайму сыну гэты яе погляд на жыццё і нявестку. А нагод у апошні час назбіралася аж занадта многа. Калі нявестка купіла новы свіцер, дык трэба ж на злосць ёй запрасіць сына на вячэру. Сын часамі „вячэрае“ там да раніцы. Прыйшоўшы дахаты, можа буяніць, можа нагаварыць жонцы розных імпертынэнцый тыпу таго, як то ёй лёгка жыць „не працуючы“ і якой лёгкай рукой яна выдае яго цяжка запрацаваныя грошы. Такія сцэны канчаюцца страхам дачушак, а мае бацькі баяцца зайсці ў наш дом. А ў апошні час здараецца і так, што я з дзецьмі еду начаваць да сваіх бацькоў, баючыся чарговага скандалу.

І я пасля ўсяго гэтага страціла сэрца да сваёй свякрухі. Мне здаецца, што калі яна — чалавек спагадлівы, як кажа сама, дык павінна зразумець, што шчасце яе сына залежыць і ад мяне і ад нашых дачок. З намі ж яму трэба жыць, а не з мамай усё ж. І часамі ходзяць мне па галаве думкі, што, можа, варта звольніць яго ад гэтага непрыемнага абавязку — быць мужам і бацькам, мо няхай лепш жыве са сваёй мамай, такой разумнай і сардэчнай у адносінах да яго... А што ты параіш, Сэрцайка?

Ніна

Ніна! Пакуль сітуацыя не стала безнадзейная, з разводам не спяшайся. На гэта ты час яшчэ будзеш мець, а бацьку ж дзецям другога не знойдзеш. Твая сітуацыя наогул даволі тыповая. Свякрусе цяжка пагадзіцца з тым, што ў сэрцы яе сына нехта заняў тое месца, якое калісь належалася ёй. І адсюль усе яе калючыя ўвагі ў твой адрас, бо так напраўду, то ж яна сама жанчына і ніхто лепш за яе не ведае, якая „лёгкая“ жаночая праца ў хаце. Пакуль што магу табе параіць адно. Памяняй блок, а яшчэ лепш — квартал горада. Гэта будзе на карысць усім вам і можа ўнесці спакой у ваша жыццё.

Сэрцайка

СОННІК

116

Укладваць што-небудзь — любіш парадак.

Украсці — непрыемныя справы.

Укус сабакі — шкода, страта; змяі — цябе акружаюць зайздроснікі.

Улада — благая кампанія.

Улан — даб'ешся свайго.

Уласнасці пазбаўленне — страта маёмасці.

Уміраць — многа пустых абяцанняў; бачыць уміраючых — радасць; уваскрэснуць — неўпарадкаванае жыццё; хацець памерці — здароўе.

Універсітэт — барані тое, што лічыш правільным.

Уніформа — фанабэрыстасць.

Унук — неспадзяваная радасць; размаўляючы — сваім розумам пераўзыдзеш іншых.

Упартасць у дзіцяці бачыць — смутак; у дарослых — моцнай воляй даб'ешся свайго.

Упірацца пры чым-небудзь — з-за тваіх брыдкіх паводзін няўзлюбяць цябе.

Упраўляць — страты.

Урачыстасць — вясёлы настрой і задавальненне.

Урна — небяспека; акружаная кветкамі — спадчына.

Урон камусьці ўчыніць — крыўда.

Успамагаць — шчасце, пашана.

Утапіцца — цябе абміне вялікае шчасце; благая жаніцьба або замужжа.

Уцёкі — пазбяжыш небяспекі.

Уцякач — ліст.

Уцячы ад небяспекі — шчасце.

Учынак (схапіць кагосьці) — неўзабаве цябе чакае вялікая спакуса.

ЗОРКА
СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

РАЁННЫ АГЛЯД У БЕЛАСТОКУ

27 лютага ў Беластоку адбыўся раённы агляд школьнага дэкламатарскага конкурсу, прысвечанага творчасці членаў літаратурнага аб'яднання „Белавежа“, якому ў гэтым годзе спаўняецца трыццаць год ад заснавання.

У раённым аглядзе ўдзельнічала дваццаць дзяцей з розных школ ваколіц Беластока. Найбольш масава прыехалі вучні з Нараўскай гміны, бо з усіх школ — з Трасцянкі, Нарвы, Ласінкі, Крыўца і Гародчыны. Поўнач раёна Беласточчыны прадстаўлялі дзеці са школ у Шудзялаве і Ляшуках. Не даехалі (відаць, не выйшла з даездам) дзеці з Нараўкі.

Усе дзеці былі вельмі старанна падрыхтаваны. Нямала папрацавалі і самі, і іх настаўнікі над падборам адпаведнага рэпертуару, над вымаўленнем, над адпаведнай інтанацыяй. Кожны з дэкламатараў падрыхтаваў адрывак прозы і верш. Самыя малодшыя дзеці выступілі толькі з вершамі, бо на іх узрост (а былі сярод іх і другакласнікі) сур'ёзная проза была ячшэ не пад сілу. На гэтым раённым аглядзе дзеці чыталі пераважна прозу Сакрата Яновіча, Юркі Геніуша, Васіля Петручука, М. Гайдука і В. Рудчыка. З паэзіі — творы В. Шведа, А. Барскага, Л. Танкевіча, З. Стаськевіч, Я. Чыквіна, М. Шаховіча і іншых.

Удзельніцы раённага дэкламатарскага конкурсу са школы ў Нарве Ася Кур'яновіч і Марта Врацэнская. Рыхтавала іх на конкурс настаўніца Ала Якубоўская. У іх выкананні журы праслухала вершы В. Шведа „Беласточчына“ і „Родная мова“, а таксама ўрыўкі прозы С. Яновіча і М. Гайдука.

Удзельнікі дэкламатарскага конкурсу з Трасцянкі: Юліта Баршчэўская, Эля Раеўская, Гражына Трафімюк і Тадзік Раманюк са сваёй настаўніцай Гэленай Тапалянскай.

Сярод малодшых дзяцей (II — V класы) першае месца заваявала маленькая другакласніца з Трасцянкі Юліта Баршчэўская, — другое — пяцікласніца Ася Астапчук з Ласінкі, трэцяе — пяцікласніцы Аня Засім з Ляшукоў і Ася Філіповіч з Ласінкі. Яны і паедуць на цэнтральны дэкламатарскі конкурс.

Са старэйшых вучняў найлепш выступілі Гражына Трафімюк з Трасцянкі, Міраслаў Паўлючук з Гародчыны (два першыя месцы), Крыся Садоўская з Ласінкі (другое месца), Дарота Саўко з Ляшукоў і Эля Раеўская з Трасцянкі (два трэція месцы). І з імі мы яшчэ сустрэнемся на цэнтральным аглядзе.

Тэкст і фота
Я. Чэрнякевіч

Васіль Зуёнак

ХАТУ БУДЗЕ ВОЎК СТАЎЛЯЦЬ...

Сем гадоў,
А можа й дзесяць —
Пра адно гамонка ў лесе:
Птушка — птушцы,
А звер — зверу:
— Точыць, ладзіць
воўк сякеру...
— А навошта?..
Як не знаць!
Хату будзе
Воўк стаўляць.
Сцены новыя
Сасновыя,

Ілюстрацыя паводле кніжкі „Хата поўная гасцей“.

Аканіцы выразаныя —
У настой кары альховай
Фарбаваныя,
А ў святліцы —
Бліскучыя масніцы,
Столь — прапахлая
Смалою-жывіцай,
Будзе ўзімку
На чарэні,
На ляжанцы,
Як улетку
На сонечнай палянцы:
І спякотна,
І шчыкотна,
І ціхутка,
І дрымотна, —
Грэй сабе бакі старыя...

...А пакуль што —
Вецер вые,
Вецер плача,
вецер тужыць,
Вецер носіць золь ды сцюжу.
Сціхла,
Знікла ўсё жывое:
Хто ў дупле,
Хто пад зямлёю...
Ну а воўк?
А воўк — без хаты,
Сеў пад ёлкаю кашлатай,
Точыць, ладзіць воўк сякеру,
На язык лязо спрабуе
І клянецца цесля шэры:
— Летам —
Хату пабудую!
Дні за днямі прамінулі...
У лесе булі, ў лесе гулі:
Лета ў саменькім разгары.
Сонца смажыць,
Сонца жарыць,
Па дзялянках воўк сігае,
Дрэвы шэры выбірае:
Абухом па ліпе —

(Працяг на стар. 10)

Слаўныя людзі Беларусі

КІРЫЛА ТУРАЎСКІ

У той час, калі ў Полацку перапісвала кнігі, вучыла дзяцей, ладзіла пабудову цэркваў і іх упрыгожванне Ефрасіння Полацкая, а за незалежнасць Тураўскай зямлі змагаўся князь Юрый Яраслававіч, жыў і дзейнічаў Кірыла Тураўскі.

Нарадзіўся Кірыла каля 1130 года ў адукаванай і заможнай сям'і ў Тураве. Бацькі паклапаціліся пра добрую адукацыю сына. Вучыўся Кірыла ў замежных настаўнікаў, якія прыбывалі на тураўскі княжацкі замак з суседняга Кіева і з далёкіх Кракава, Канстанцінопаля ці Рыма. Ахвочы да навукі, хлопец захапіўся чытаннем кніг, добра авалодаў грэцкай і лацінскай мовамі, а з гадамі ўсё больш заглыбляўся ў вывучэнне твораў старажытных і сучасных яму аўтараў, задумваўся над жыццём і паводзінамі людзей.

Ужо ў маладыя гады ён стаў слаўны сваёй разважлівасцю, і людзі звярталіся да яго за рознымі парадамі. Затым Кірыла пастрыгся ў манахі, жыў у адзіноце вельмі скромна і пачціва. Яго пасвяцілі ў праваслаўнага епіскапа і ён узначальваў вялікую Тураўскую епархію, да якой належалі таксама і цэрквы цяперашняй Беласточчыны.

Кірыла Тураўскі праславіўся сваімі творамі — пропаведзямі, малітвамі, песнямі. Ён быў таленавітым пісьменнікам і красамоўным прапаведнікам. Заклікаў людзей да ўстрымансці і прыстойнасці ў паводзінах, пашаны да іншых, славіў працавітасць і разважлівасць. „Вядома, што салодкія мядовыя соты і смакавіты цукар, але за адно і другое лепшая адукацыя,“ — гэтак заахвочваў ён да вучобы.

А вось як Кірыла Тураўскі пісаў пра вясну:

„Сёння вясна красуецца, ажыўляючы зямную прыроду. Бурлівыя вятры, лагодна папяваючы, прыносяць багацце пладоў, а зямля, кормячы насенне, родзіць зялёную траву... Сёння нядаўна народжаныя ягняткі і цяляткі жвава бегаюць і скачуць на пашы і весела вяртаюцца да сваіх матак...“

Ужо сучаснікі лічылі Кірылу Тураўскага „залатавусным“ прапаведнікам і „вучоным мужам“. Яго творчасць моцна ўздзейнічала на далейшае развіццё літаратуры і культуры на беларускіх землях.

Кірыла Тураўскі. Паводле карціны мастака І. Пратасені. Малюнак У. Петрука.

Мікалай Гайдук

Уладзімір Ліпскі

ВЯСЁЛАЯ АЗБУКА

Пачатак у папярэдніх нумарах

ЧОРТ

Чорт, як чапля, чапаў у чароце. Ча-ча-ча — чвякалі чортавы чаравікі. Бачыць: чыйсці чорны човен. Чорт — у човен.

А з чароту:

— Чыгі-чыгі, не чапай чужога чоўна.

— Чый, чый човен? — зачхаў ад нечаканасці чорт.

— Гэта човен чалавека Чэся, — зачыгікала чайка.

Чорт пачухаў чуб:

— Дзе чалавек? Чаму прычапіў човен у чароце?

— Чэсь рве чарадзейскую чарамшу.

Чорт часта зачмыхаў:

— Чэсь нішчыць чарамшу, якая занесена ў Чырвоную кнігу?! Апчхі, чортаў чалавек!..

Чорт чароўнай чарацінкай начыркаў на чаўне чатыры Ч.

— Чыгі-чыгі, прачытай, — клянчыла чайка.

Чорт зачаўкаў:

— Чэ... Чэ... Чэ... Чэ... — човен чалавечага чорта Чэся.

Чорт чмякнуўся ў човен. Плыў па рэчцы, гучна крычаў;

— Чэсь, не чакай чаўна, начуй у чортавым балоце!..

Над чаротам трывожна чыгікала чайка.

ШАРАЧОК НА ШАШЫ

Машына шпарка бегла па шашы. Шапацелі шыны: шы-шы-шы. Шум шушукаўся за шклом.

Штосьці шэрае шась на шашу. Шафёр сціснуў машыну. На шашы — шустры шарачок.

— Што хочаш, зай?

— Шафёр, я нашу школу шукаю.

Шкада шафёру шарачка, запрашае:

— Марш у машыну!

Шарачок — да шафёра, шэпча:

— Школу шукаю...

— А што ў мяшку цягнеш? — спытаў шафёр.

— Шышкі, шышшыну, шчаўе.

— Шарачок, у школу трэба насіць кніжкі, сшыткі...

— У нашым шалашы сшыткаў няма.

— У школе, зай, атрымаеш. Вывучышся і напішаш мне, з якой літары пішуцца „школа“ і „шаша“.

— Напішу, шчодры шафёр, — шаптаў шчаслівы шарачок.

Машына шалёна шугала па шашы. Зай-шарачок спяшаўся ў школу.

Працяг будзе

Пішуць школьнікі

„Дарагая „Зорка“

У апошнія часы на гуртку беларускай мовы мы падрыхтавалі сцэнку Юркі Геніўша „Выважыла“. 23 студзеня мы выступілі перад вучнямі і бацькамі на школьнай ёлцы. На наступны дзень, 24 студзеня, мы паехалі ў вёску Шчыты. Разам з намі паехала наша настаўніца Анна Шыманская і арлянскі беларускі хор.

На пачатку мы выступілі са сцэнкай. У сцэнцы прымаюць удзел наступныя дзяўчаты: Ася Куна, Еля Дружба, Ася Гаворка, Анеля Федаровіч, Аліна Дружба, Міра Бачынская, Ірына Майстровіч, Крыся Шарала, Крыся Цэтра і Еля Оса.

Потым вельмі прыгожа спяваў наш хор. Гледачоў была поўная святліца. Гарачыя апладысменты сведчылі аб тым, што нашыя выступленні ўсім спадабаліся. На заканчэнне Ася Куна (у сцэнцы яна была солтысам, — гэта галоўная роля) звярнулася з просьбай да гледачоў, каб купілі „цаглінкі“ на пабудову Беларускага музея ў Гайнаўцы. Шчытоўскія жыхары выкупілі „цаглінак“ на тысячу злотых. За гэта мы ім вельмі ўдзячны.

У будучыні мы хочам выступіць яшчэ ў навакольных вёсках Крывяцічы, Рудуты, Кашалі і Міклашы.

Сардэчна вітаюць цябе, „Зорка“,

удзельніцы гуртка беларускай мовы Пачатковай школы ў Орлі.

Добры дзень, „Зорачка“!

Весела і прыемна праходзяць дні ў школе. Усе чакалі навагодняй ёлкі. 20 студзеня пасля заняткаў усе вучні сабраліся ў мясцовым клубе. Спачатку адбылася школьная забава. Усе культурна танцавалі. Потым пачаўся канцэрт. Вёў яго Марэк Бароўскі. Першымі выступілі вучні І-ІІ класаў. Іх падрыхтавала настаўніца Марыя Коўнер. За імі з рознымі песнямі, сцэнкамі, п'ескамі польскімі і беларускімі выступілі іншыя вучні. З польскіх сцэнак найбольш падабалася „Вінету“, якую падрыхтавала з вучнямі настаўніца Яўгенія Пятрышык. Бурнымі апладысментамі была прынята і беларуская п'еса „Нечакана“, у якой мы ўдзельнічалі. Усе п'есы і сцэнкі рыхтавалі мы з настаўніцай Нінай Абрамюк. Потым прыйшоў з падарункамі вельмі вясёлы Дзед Мароз.

Такую навагоднюю ёлку мы доўга будзем памятаць.

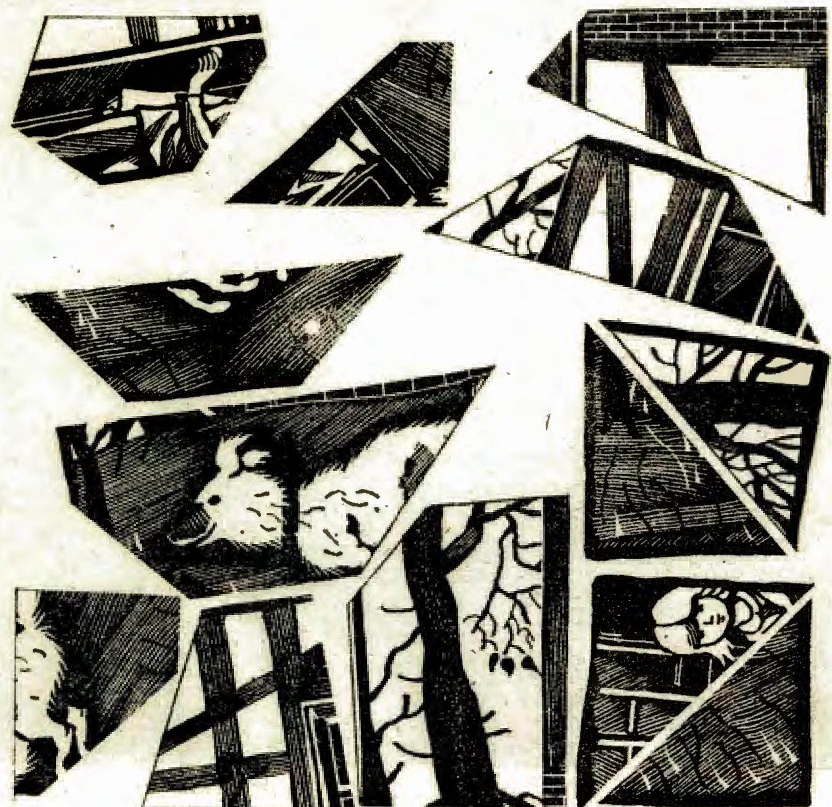
Вучні VII класа з Ласінкі.

(Працяг са стар. 9)

ХАТУ БУДЗЕ ВОЎК СТАЎЛЯЦЬ...

Бух!
Ліпа мяккая,
Як пух...
„Не, не дурань я стаўляць
Хату новую з гнілля“.
А сасна — як тая печ, —
„Двое сутак будзеш сеч...“
Дуб стары і сукаваты...
„Дый ці трэба тая хата?..“
Ад асіны — горкі дух...
„Лепш куплю к зіме кажух“.
Сонца жарыць,
смаліць з неба
„Хата,
Хата
Мне
Не трэба...“
Паваліўся цесля шэры,
Ад знямогі зубы шчэрыць...
А язык —
Як стужка тая,
Што з-пад гэбля вылятае.
Сем гадоў,
А можа й дзесяць —
Пра адно гамонка ў лесе:
Птушка — птушцы,
А звер — зверу:
— Точыць, ладзіць воўк
сякеру...
А навошта?..
Як не знаць!
Хату будзе
Воўк стаўляць...

А-Д-Г-А-Д-А-Н-К-А

З пададзеных кавалачкаў скл адзі карцінку.

Адрас рэдакцыі: 15-950 Białystok. ul. Wesołowskiego 1 „Зорка“

Piątek 18 III — 8.10 Hist. kl. IV lic. 9.00 Hist. kl. III lic. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Domator. 10.20 „Na kłopoty... Bednarski" — serial pol. 11.50 O jesieni życia inaczej. 12.00 Krajobrazy Polski kl. IV. 12.50 Wiedza o społecz. kl. VIII. 13.30 TTR — s. II Fiz. 14.00 TTR — s. II Biol. 15.30 W szkole i w domu. 15.50 NURT. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Rambit. 16.50 Okienko Pankracego. 17.15 Teleexpress. 17.30 Za kierownicą. 17.50 Józef Słotwiński. 18.20 Małe Kino· „Ganga Darshan". 18.50 Dobranoc. 19.00 Monitor Rządowy. 19.30 Dziennik. 20.00 „Znak Węża" z serii „Na kłopoty... Bednarski". 21.00 Czas — mag. publ. 21.30 Bill Haley Show. 22.40 DT. 23.00 „Osiem i pół" — pr. film.

Sobota 19 III — 7.25 TTR — s. IV Fiz. 7.55 TTR — s. IV Prod. rośl. 8.25 Tydzień na działce. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Drops — mag. dla dzieci i młodz. oraz film animow. prod. franc. „Szagma, albo zaginione światy" (7). 10.30 DT. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 11.30 Bellona — wojsk. mag. publ. 12.00 „Wędrówki dalekie i bliskie" — film dok. prod. franc. 12.40 Bariery. 13.10 Na krawędzi słowa. 13.30 Antologia dramatu powszechnego: August Strindberg — „Zabawa z ogniem". 14.45 Klub Muzyczny. 15.20 Los. D. Lotka. 15.30 Jan Marcin Szancer. 16.05 Telewizja — Prowincja. 16.30 „Galatea" — film balet. 17.15 Teleexpress. 17.30 Gdzie są taśmy z tamtych lat. 18.15 Włączamy Kanał 5. 19.00 Dobranoc. 19.10 Porozmawiajmy. 19.25 Zapr. na wieczór. 19.30 Dziennik. 20.00 „Policja dziękuje" — film fab. prod. włoskiej. 21.40 Pr. publ. 22.10 Tydzień w polityce. 22.20 Pr. rozr. 22.40 Polityka i sport. 23.00 Hit'88. 23.45 „Literatura i eros" — „Pod płatkiem róży" — film franc.

Niedziela 20 III — 7.10 Pr. dnia. 7.15 Alarm przeciwpoż. trwa. 7.25 Wszechnica rodziny wiejskiej. 7.50 Po gospodarsku. 8.20 Tydzień. 9.00 Teleranek oraz film prod. czech. „Goście" (5). 10.30 DT. 10.35 „Osobliwości przyrody" — „Tygrys bengalski" — serial przyr. prod. jap. 11.05 Siedem anten. 11.35 „...Świadomi swoich praw i obowiązków..." 12.05 Koncert Życzeń. 12.50 Wszystko albo nic (1). 13.10 Teatr dla dzieci: Maria Konopnicka — „Niezwykłe przygody krasnoludków i sierotki Marysi" (3). 14.00 Urodziłem się na wsi (1). 14.10 Wszystko albo nic (2). 14.35 Prezydenci. 15.05 Urodziłem się na wsi (2). 15.20 Wszystko albo nic (3). 15.40 W Starym Kinie: „Trzy serca". 17.15 Teleexpress. 17.30 Studio Sport. 18.10 Marek Sierocki zaprasza. 18.30 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.00 „Nad Niemnem" cz. 2 — film prod. pol. 20.55 Sportowa Niedziela. 21.25 Urodziłem się na wsi. 21.40 Siedem dni na świecie. 21.50 San Remo — cz. 2 — Koncert finał. dorocz. Festiwalu Piosenki Włoskiej. 23.00 Wyniki Totaliz. Sport. 23.05 DT.

Poniedziałek 21 III — 9.55 Transm. z otwarcia obrad X Kongresu ZSL. 13.30 TTR — s. II Mat. 14.00 TTR — s. II J. pol. 14.55 Powt. przed maturą: Ściąga z matmy (5). 15.25 NURT. 15.55 Pr. dnia i DT. 16.00 Transm. z obrad X Kongresu ZSL. 16.55 Kino Zwierzyńca: „Zwierzaki, zwierzaki". 17.15 Teleexpress. 17.40 „Gdzie jest czarny kot" (3) — serial radz. 18.35 Laboratorium. 18.50 Dobranoc. 19.00 Echa stadionów. 19.30 Dziennik. 20.00 Pr. publ. 21.00 Teatr TV: Per Olov Enquist — „Z życia glist". 22.45 DT. 23.10 J. niem.

Wtorek 22 III — 8.10 Hist. kl. V. 9.00 Fiz. kl. VIII. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Reforma gospodarcza. 10.20 „Jak zdobywano Dziki Zachód". 11.45 Domator. 12.00 Geogr. kl. VI. 13.30 TTR — s. IV Mat. 14.00 TTR — s. IV J. pol. 15.50 Kim być? — pr. dla maturz. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Krąg. 16.50 Cojak. 17.15 Teleexpress. 17.30 Pr. publ. 18.10 Tel. Informator Wydawniczy. 18.30 Klinika Zdrowego Człowieka. 18.50 Dobranoc. 19.00 Lex. 19.30 Dziennik. 20.00 „Jak zdobywano Dziki Zachód" — serial amer. 21.25 Pr. publ. 21.45 Konferencja prasowa rzecznika rządu. 22.00 Zawsze po 21-szej. 22.40 DT. 23.05 J. ang.

Środa 23 III — 8.10 Religioznawstwo. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Szkoła dla rodziców. 10.20 „Opiekun rekinów" — film NRD. 11.45 Domator. 12.00 Biol. z higieną, kl. VII. 12.50 J. pol. kl. II lic. 13.30 TTR — s. II Chem. 14.00 TTR — s. II Hist. 15.40 NURT. 16.10 Pr. dnia i DT. 16.15 Los. Ex. i Super Lotka. 16.25 Tik-Tak. 17.15 Teleexpress. 17.30 Pr. publ. 18.00 Piłkarska kadra czeka. 18.20 Archiwum XX wieku. 18.50 Dobranoc. 19.00 Gra o milion. 19.30 Dziennik. 20.00 Zwierciadło czasu: „Włamywacz" — film radz. 21.25 Pr. publ. 21.45 Mistrz. Świata w Łyżwiarstwie Figur. 22.40 DT.

Czwartek 24 III — 8.10 Biol. kl. VI. 9.00 Geogr. kl. VIII. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Domator dla dzieci. 10.20 „Dempsey i Makepeace na tropie" — serial ang. 11.10 Domator. 11.40 Kalendarz historyczny. 11.45 Domator. 12.50 J. pol. kl. I—IV lic. 13.30 Transm. z zakończenia obrad X Kongresu ZSL. 14.30 TTR — s. IV Mech. rol. 15.00 TTR — s. IV Prod. zwierz. 15.30 Powt. przed maturą: J. ang. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Kwant. 16.50 „Było sobie życie". 17.15 Teleexpress. 17.30 Pr. publ. 18.00 Poligon. 18.20 Sonda. 18.50 Dobranoc. 19.00 Teraz. 19.30 Dziennik. 20.00 „Dempsey i Makepeace na tropie" — serial ang. 20.50 Pegaz. 21.15 Studio Sport. 22.10 Wódko, pozwól żyć. 22.40 DT. 23.05 J. franc.

Bielsk Podl. Czarna wdowa — USA 21—24. Między ustami a brzegiem pucharu — pol. 25—30.

Czeremcha Klasztor Shaolin — chińs. 19—20. Menedżer — pol. 23. Nieśmiertelny — ang. 26—27.

Czyże Mężczyzna w peruce — NRD 23—27.
Hajnówka F/x — USA 21—23. Misja specjalna — pol. 24—27.

Michałowo C.K. Dezerterzy — pol. 22—25. Wierna rzeka — pol. 26—27.
Mielnik Ciulendra — rum. 23—24. Zostańmy razem — węg. 26—27.
Milejczyce Szaleństwa panny Ewy — pol. Prywatna inicjatywa — węg. 23—27.
Nurzec Brylanty pani Zuzy — pol. Alicja pod Arsenałem — pol. 23—27.
Orla Nieśmiertelni — rum. 23—27.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль		Святы. імяніны		Сонца усх.-зах.	Месяц усх.-зах.
	новы	стары				
нядзеля	**20**	**7**	**Яўфіміі, Клаўдзіі**	**Васіля, Яўгена**	**5.39-17.49**	**6.13-21.35**
панядзелак	21	8	Бенядзікта, Любаміра	Феафілакта	5.37-17.50	6.29-23.05
аўторак	22	9	Багуслава, Кацярыны	40 мучанікаў	5.35-17.52	6.50-23.05
серада	23	10	Фелікса, Пелагеі	Леаніда, Анастассі	5.32-17.54	7.20-0.27
чацвер	24	11	Габрыеля, Марка	Сафрона, Георгія	5.30-17.56	8.10-1.40
пятніца	25	12	*Звяставанне ПДМ*	Сымона, Рыгора	5.28-17.57	8.57-2.37
субота	26	13	Эмануіла, Тодара	Нікіфара, Цярэнція	5.25-17.59	10.04-3.18

ГАДАВІНЫ

380 гадоў таму назад

21.3.1608 г. пам. князь Канстанцін Астрожскі (нар. у Тураве ў 1527 г.) — выдатны палітычны і культурны дзеяч Вялікага княства Літоўскага, абаронца праваслаўя, выхавала яго маці Аляксандра з дому слуцкіх князёў Алелькавічаў, заснавальнік школ у Слуцку і Тураве (1572), апекаваўся першадрукарамі, асветнымі дзеячамі беларускага і ўкраінскага народаў.

90 гадоў таму назад

20.3.1898 г. нар. Іосіф Здановіч — беларускі музыказнавец і фальклярыст, запісаў і апрацаваў мноства беларускіх народных мелодый на Гродзеншчыне, асабліва ў мястэчку Сялец.

80 гадоў таму назад

24.3.1908 г. нар. беларускі скульптар Аляксей Глебаў (пам. 2.10.1968 г.), працы: „Я. Колас" (1949), „Я. Купала" (1950), „Ф. Скарына" (1954), „Юнацтва" (1963), „Элегія" (1964) і інш.

ДУБІЦКАЯ ДЭМАГРАФІЯ

Зараз у Дубіцкай гміне пражывае 2966 чалавек: 1469 жанчын і 1497 мужчын. Найбольшымі вёскамі з'яўляюцца: Грабавец (493 асобы), Дубічы-Царкоўныя (311), Тафілаўцы (252), Ягаднікі (252) і Стары Корнін (243).

Найстарэйшыя жыхары Дубіцкай акругі: Дамініка Вілюк (яна нарадзілася ў 1884 годзе), Мікалай Лясэвіч са Старога Корніна (1893), Юліта Дзіда з Тафілаўцаў (1894), Антон Казімерук з Грабаўца (1897) і Аляксей Корх з Краскаўшчыны (1898). **(яц)**

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:
Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132.
У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018-24325-151-6787. nr rachunku walutowego w rublach 5018-24325-151-6201.

Спісак чарговых ахвяравальнікаў:

1240.	Самаўправа жыхароў в. Дубічы-Асочныя	— 5000 зл.
1241.	Узносы сялян у Гайнаўскім каапeратыўным банку	— 4900 зл.
1242.	Узносы сялян у Гайнаўскім каапeратыўным банку (аддзел у Чыжах)	— 1200 зл.
1243.	Аляксандр Каліноўскі (Гародчына)	— 1000 зл.
1244.	Пярвічная партыйная арганізацыя пры Гайнаўскім энергетычным прадпрыемстве	— 4000 зл.
1245.	Самаўправа жыхароў в. Арэшкава	— 10000 зл.
1246.	Сакольскі аддзел БГКТ	— 3000 зл.
1247.	Мілейчыцкая гмінная ўправа	— 50000 зл.
1248.	Гайнаўская гарадская ўправа	— 12644 зл.
1249.	Узносы сялян у Нараўскім каапeратыўным банку	— 14000 зл.
1250.	Гмінны каапeратыў „Сялянская самадапамога" ў Кляшчэлях	— 10000 зл.
1251.	Самаўправа жыхароў в. Старое Беразова	— 20000 зл.
1252.	Самаўправа жыхароў в. Хітра	— 2000 зл.
1253.	Аляксандр Баршчэўскі (Варшава)	— 2878 зл.
1254.	Сяргей Карніловіч (ЗША)	— 120 дол. ЗША
1255.	Іван Гавеньчык (Аўстралія)	— 7 дол. ЗША
1256.	Мікола Сянько (Англія)	— 65 дол. ЗША
1257.	Зоя Смаршчок (Бельгія)	— 60 дол. ЗША
1258.	Іван Хіліманюк (Гайнаўка)	— 1000 зл.
1259.	Яўгенія Базылюк (Гайнаўка)	— 500 зл.
1260.	Надзея Прычыніч (Гайнаўка)	— 500 зл.
1261.	Яўгенія Башун (Койлы)	— 500 зл.
1262.	Галіна Сарока (Гайнаўка)	— 500 зл.
1263.	Працаўнікі ПСС „Сполэм" у Гайнаўцы	— 12000 зл.
1264.	Вучні Пачатковай школы № 3 у Гайнаўцы	— 9000 зл.
1265.	Вучні Пачатковай школы ў Ласінцы	— 1814 зл.
1266.	Авакум Ваўрэшук (Бельск-Падл.)	— 200 зл.
1267.	Іван Насута (Гродна)	— 392 зл.
1268.	Віктар Мартыненка (Мінск)	— 4042 зл.
1269.	Узносы жыхароў у Белавежскім каапeратыўным банку	— 1700 зл.
1270.	Раённы калектыў праектных паслуг у Гайнаўцы	— 180000 зл.
1271.	Міхал Харыла (Жэдня)	— 1000 зл.

Дзякуем.

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej i Ruchu Rewolucyjnego, 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6. Тэлефон 28-89.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ

Валкавыцкая пра 15 дружных гадоў старакорнінцаў ● Рудчык пра сына палка і дыназаўраў у гумяках ● Барскі аб Палашыцы К. ● Вінцук Склубоўскі пра цяжкую дарогу Беларусі да незалежнасці ● Чачуга пра тысячагоддзе хрышчэння Русі і рэпартаж Сакульскага аб урачыстасцях у беластоцкай царкве св. Мікалая ● Байко пра выстаўку ў Белавежы ● Што рабіць, калі муж не п'е, не гуляе, але б'е і не кахае ● „Зорка" ● Беларуская кухня ● Соннік ● Гумар

Ніва

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара), Валянціна Жэшка (карэктар), Віталій Луба (галоўны рэдактар), Мірослава Лукша, Яўгенія Палонская (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Міхась Хмялеўскі, Ада Чачуга (адказны сакратар), Яніна Чэрнякевіч.

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Druk Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart. 260 zł, półr. 520 zł, rocznie 1040 zł.

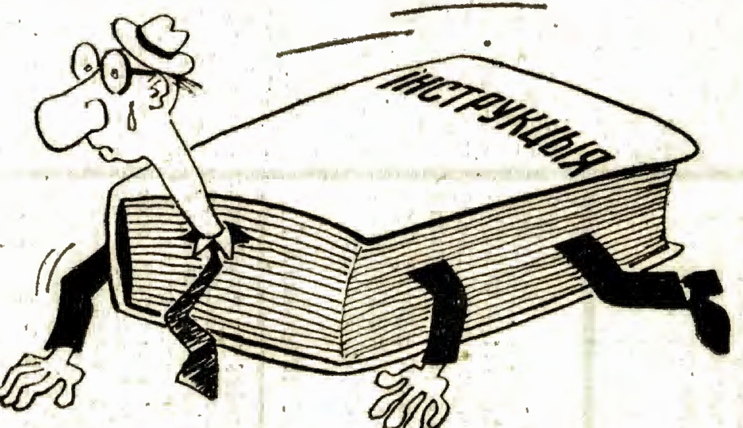
WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy:
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach, w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach.
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach, gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów.
   - osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach, gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
   - osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch".
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 28. 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty, na kraj i za granicę:
- do dnia 10 listopada na I kwartał i I półrocze roku następnego, oraz cały rok następny;
- do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bież.

Zam. 418/88 r. Nakład 4.600 egz. E-7.

НІЎКА

З суседскага агародчыка
БРАЖНІК

У адным калгасе жонка з мужам цялят даглядалі. Яна, нічога, працавітай была, а ён — так і мікіціў, як той бык Хведзька, каб у якую шкоду ўбіцца...

За такі характар аднойчы ледзь не паплаціўся. Развесці бражку развёў, а выстаяцца ёй не даў, набамбоціўся, калі тая яшчэ не адхадзіла. І збабэнчыла яго — не давядзі як.

„Парвецца!“ — спалохаўся чалавек, абкруціўся некалькі разоў лейцамі, улёгся на лаве і толькі стогне.

Вяртаецца жонка з фермы, бачыць: ляжыць на покуці яе Іван і не варушыцца.

— Ты чаго прытаіўся? — пытаецца.

— І лейцамі яшчэ...

А ён:

— Маруська, давай прашчацца будзем, а то, адчуваю, парвецца...

Тут жонка здагадалася, што да чаго. Кінулася рады якой даць, а не можа. Ды раптам успомніла: калі бык Хведзька чаго абжарэцца, то заатэхнік прымушае яго бегаць вакол кароўніка, не дае і на хвіліну супыніцца. І ўратоўвае Хведзьку... Успомніла Маруся гэты спосаб і рашуча скамандавала:

— А ну, уставай з лавы і марш на двор!

На двары пачала вадзіць мужа вакол хлеўчыка. Спачатку моўчкі вадзіла. А калі Івану трошкі адлягло, стала падганяць:

— А цяпер подбегам, подбегам!

Калі яму яшчэ адлягло, узялася нават пакрыкваць:

— Я табе папрашчаюся, бражнік нягчасны! Я табе пакажу, як бурболіць усялякую халеру! Дай толькі ў хату загнаць...

Івана ў той дзень не парвала...

Яраслаў Пархута

— Не ўстану, пакуль ён не папросіць прабачэння.

ДОБРЫ САБАКА

— У мяне быў такі сабака, што чэснага чалавека ніколі не чапаў, а вось на злодзея адразу кідаўся.

— Добры сабака!

— Але я яго прадаў.

— Чаму?

— Бо ўжо пачаў і на мяне кідацца.

ТУПЫ НОЖ

Дачка прыехала да бацькоў на свята. У мястэчку яна навучылася некаторым культурным манерам, любіла звяртаць увагу сваіх бацькоў, што культурна, а што некультурна.

— Татачка! Гэта ж страх — няможна есці нажом!..

— Не бойся, дачушка, ён тупы...

Капаў яму іншым, апраўдваючыся тым, што хоча дакапацца да ісціны.

НІЧОГА НЕ РАЗУМЕЮ

Ад'язджаючы ў камандзіроўку, ён сказаў жонцы: „Ты без мяне тут не сумуй!“ Вярнуўся і адразу развёўся. А чаму? Сам жа сказаў: „Не сумуй!“ І суседзі пацвердзілі: „Яна не сумавала!“

КАСТУСЬ ДУМАЕ

— Кастусь, пра што ты так напружана думаеш? — пытае сябар.

— Прыкідваю, чым я больш парадую жонку: калі падарую ёй на імяніны ровар ці паабяцаю аўтамабіль.

ІМЁНЫ БАЦЬКОЎ

Настаўнік:

— Васілёк, як завуць тваіх бацькоў?

Першакласнік Васілёк:

— Мама і тата.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Прадпрыемца робіць абход цэха. Пад надпісам „Не курыць“ ён выяўляе недакураную цыгарэту.

— Эй, хлопец! — звяртаецца ён да рабочага, што стаіць непадалёку. — Твой акурак?

— Ды не, дружа, бяры, калі знайшоў.

*

На святочным вечары гаспадыня прадстаўляе гасцям:

— А гэта вядомы ігрок у рэгбі Чарлі Худруф.

— О, як міла! — заўважае адна з запрошаных дам. — Ён нам нешта зайграе?

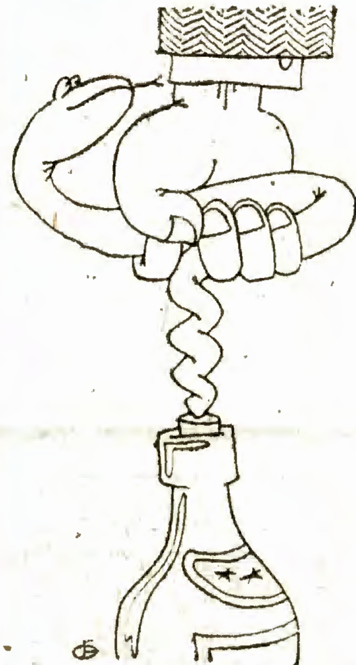
*

— Ну як, Пятро, у вас справы з перабудовай?

— Задавальняюча: я ўжо пад уласным дахам жыву, а вось кум Піліп яшчэ не — яму на два гады больш далі. За перабудову дачы з дзяржаўных матэрыялаў.

З „Весніка Задрыпоніі“
ПА ЎМОВАХ КАНТРАКТА

Вядомы ў гор. Ачуцінава марафонец Раман Паўзун выйшаў на чарговы старт у майцы з надпісам „Іраіда Паўзун — руплівая гаспадыня, любячая маці, верная сяброўка“. На пытанні карэспандэнта бягун адказаў, што Іраіда Паўзун з'яўляецца яго спонсарам і па ўмовах кантракта кожны дзень выдае яму сто злотых на абед і кішэнныя выдаткі.

З народнага
У ДОКТАРА

— Памажыце, доктар; нешта
З мужам сталася маім.
Захварэў, відаць, надобра...
— Ну, а што ж такое з ім?

— Дык, бывае, тры гадзіны
Языком я малачу,
А пасля — гляджу і бачу:
Ён ні слова не пачуў!

— І ўсяго? Тады не страшна.
Не памрэ ваш гаспадар.
Гэта цётка, не хвароба!
Гэта, цётка, божы дар!

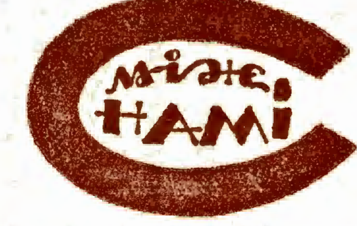
Ніл Гілевіч

Курёзы
ВЫНАХОДСТВА

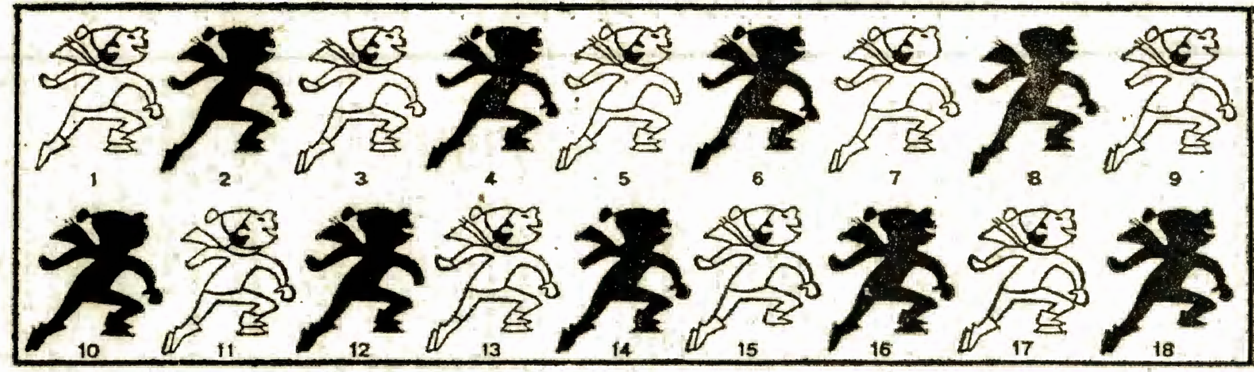
Адна поўная хатняя гаспадыня з ФРГ праславілася на ўсю сваю краіну вынаходствам зусім прасценькім. Яна павесіла на халадзільнік замок, аддала ключ мужу і загадала не выдаваць ёй яго вечарам ні ў якім выпадку. І... стала стройнай, пахудзела кілаграмаў на сорак.

„ЖУЧКІ“

Французская тэлесетка „Антэн-2“ паказала нядаўна сюжэт, прысвечаны шырокаму распаўсюджанню прылад для падслухвання. Нягледзячы на фармальную забарону, іх прадаюць у Парыжы мінімум у 20 спецыялізаваных магазінах за вельмі даступную цану. З дапамогай найпрацейшых „жучкоў“ можна падслухаць любую тэлефонную размову або прыватную гутарку...

Дурань смяецца з разумнага, разумны — з дурня, і толькі мудрэц — сам з сябе.

Сілуэты канькабежцаў, здавалася б такія самыя, розняцца дробнымі дэталямі. Спалучыце цені з адпаведнымі сулуэтамі і пакажыце, у якога з канькабежцаў няма свайго ценю і які з ценяў не падыходзіць да ніякага канькабежца.

Разгадка: 1-6, 3-8, 5-12, 7-10, 11-14, 13-2, 15-18 і 17-6. У канькабежца № 9 няма свайго ценю, а цень № 4 не падыходзіць да ніякага канькабежца.